

ÚJPEST
1840

Újpesti Helytörténeti Értesítő

1997. szeptember

IV. évfolyam 5. szám

90 éve kapott városi rangot Újpest

Gróf Károlyi István szobra

(Fotó: Kiss István)

Adalékok Újpest történetéhez (1948-1951)

1949. december 20-án lépett életbe az 1949. évi XXVI. törvény, ami „Budapest főváros területének új megállapításáról” rendelkezett. A törvény végrehajtására 1950. január 1-jén került sor. Ekkor jött létre az új Budapest, a korábbi 14 kerület helyett 22 kerülettel.

Az átalakulás során 7 várost (Budaörs, Csepel, Kispest, Pesterzsébet, Pestszentlőrinc, Rákospalota és Újpest) és 16 községet (Albertfalva, Békásmegyér, Budatétény, Cinkota, Mátyásföld, Nagytétény, Pesthidekút, Pestszentimre, Pestújhely, Rákoscsaba, Rákoshegy, Rákoskeresztúr, Rákosliget, Rákosszentmihály, Sashalom és Soroksár) csatoltak a fővároshoz. Ezzel egyidőben nagyarányú területrendezést is végrehajtottak, ez alól Újpest kivétel volt. A „Budapest főváros kerületeinek megállapításáról” szóló 4349/1949 (264) M.T. sz. rendelet a főváros IV. kerületének (Újpestnek) határát így írta le: „A Duna váci ágának, majd az egyesült Dunának középvonalán a régi újpesti határon halad dél felé, majd a Palotai szigettől nyugatra, a budai Duna-ág középvonalán a sziget déli csúcsáig, innen a régi határvonalon az újpesti vasúti összekötő hid újpesti hídfőjéig; ettől a vasúti töltés északkeleti oldalán a Göncöl utcáig, a

Göncöl utcán vissza a régi újpesti határig, a határvonalon, majd az Istvántelki főműhely területének délnyugati oldala mellett a Budapest-Vác vasútvonalig, innen a vasútvonal nyugati — egyúttal az Istvántelki főműhely keleti — oldalán az Árpád útig, az Árpád úton, majd a régi Újpest-Rákospalotai közös határvonal mentén a közös határvonal elválásáig, ettől a ponttól szintén a régi újpesti határvonal mentén nyugat felé a Duna váci ágában lévő kiindulási pontig.” Újpest területét 18,1 négyzetkilométerben állapítja meg, a lakosok számát 67.863 főben rögzíti. Az adminisztratív végrehajtásra azonban csak 1950. november 1-jén került sor, ekkor alakult meg ugyanis a IV. kerületi tanács. Elnöke Lenkei László, elnökhelyettese dr. Gálhidi Béla, titkára Fritz István lett. Újpestet a fővárosi tanácsban, Barna Imre, dr. Brezina Lajos, Donogán István, Gálhidi Béla, dr. Hlavács Lajos, Komjáthy László, Lenkei László, Mihalek Ferenc, Nyéki Ferenc, Bánki Dénes, dr. Váczi Miklós, dr. Vándor Béla és dr. Vértess József képviselte.

Újpest 1950. évi költségvetése 9.206.413 Ft kiadás és 1.938.897 Ft bevétel volt.

A következőkben néhány dokumentum bemutatásával illusztráljuk ezt az időszakot.

Újpesten választották meg az első magyar női polgármestert

A népi demokrácia biztosította nálunk a tökéletes női egyenjogúságot, amelynek eredményeként ma már vezető pozíciókat foglalnak el a nők a közigazgatás intézésében. Budapest hét női előjárója után most

a szomszédos Újpest város női választott polgármesterévé.

Az ünnepélyes közgyűlésen ott volt Dinnyés Lajos miniszterelnök, Rákosi Mátyás és Szakasits Árpád miniszterelnökhelyettes, az MNDSz, a belügyminisztérium, szakszervezetek küldöttsége és mindenki, aki Újpest városával együtt akarta ünnepelni a demokrácia nagy diadalát: Magyarországon első női polgármesterét.

A közgyűlés lelkes hangulatban, közfelkiáltással választotta meg Újpest polgármesterévé Döbrentei Károlynét, akit fogadalmátétele után Házi Árpád alispán üdvözölt. Majd Döbrentéiné meghatott han-

gon mondott köszönetet a város népének és a képviselőtestületnek a bizalomért.

Hangsúlyozta: munkájában azonos lesz, hogy

Újpest hároméves tervét két és fél év alatt hajtsák végre, hogy megoldja a kisemberek lakásügyeit.

Dinnyés Lajos miniszterelnök üdvözölte az új polgármesternőt és kijelentette, hogy a polgármesterválasztás különös jelentősége: Magyarországon először választottak női polgármestert.

Ez a tény elismerése a nők munkájának

a népi demokráciában. Jóbóru Magda az MNDSz nevében, majd az újpesti demokratikus pártok vezetői üdvözölték, végül a katolikus, evangélikus, izraelita egyházi vezetők kérték Istent áldását működésére és ígérték meg támogatásukat.

(Fővárosi Napló
1948. május 15.)

J e g y z ő k ö n y v.

Készült Újpesten, 1949. évi június hó 29. napján tartott tanácsülés alkalmával.

Jelen voltak: Döbrentei Károlyné polgármester, Dr Gálhidi Béla polgármesterhelyettes, Dr Révai Gyula, Dr Csizmadia Zsigmond, Bánhalmi Rezső, Pintér Sándorné tanácsnokok, Szánthó István a gazdasági ügyosztály, Erdélyi István a pénzügyi osztály vezetői, Dr Bánki Dénes főügyész, Pintér Ferenc számv. főnök, Dr Técsőy Henrik árv. h.elnök és Szál Margit jegyzőkönyvvezető.

Megjelenik a tanácsülésen Dr Ruisz Rezső miniszteri osztálytanácsos az Építésügyi Minisztériumból, Micsey János a Fővárosi Tervezési Intézet részéről, Földeák János a Fővárosi Statisztikai Hivatal részéről és Farkas Pál a főváros részéről.

Polgármesterasszony a tanácsulést megnyitja és örömmel üdvözlí az Építésügyi Minisztérium, valamint a Főváros kiküldötteit és felkéri öket, hogy a tanácsülés keretében ismertessék a megtárgyalásra kerülő problémákat.

Dr Ruisz Rezső min. oszt. tanácsos megköszöni az üdvözlést és előadja, hogy feladata Nagybudapest alakulásával kapcsolatban a kerületi rendszer és határ megállapítása. Hangsúlyozza, hogy a kerületi rendszer nem azt jelenti, amit a múltban, hanem - a IX. kerület szervezeti átalakításának példájára - a kerületek jövőben sokkal fontosabb funkciót jelentenek, amely a demokratikus fejlődés során be kell, hogy következzenek. Csak a legszükségesebb irányítás marad a központi városházán, a legtöbb funkciót a kerületek fogják végezni. Ezzel megszűnik, hogy a közönségnek be kelljen járni a központba, sőt a városrendezési tervben megjelentek a szomszédsági lakóegységek felvetése, felbontják a várost azokra a települési részekre, amelyekből alakultak. Nagyjában az az elv, hogy ami a mindennapi életben a dolgozókat érinti, ezek az ügyek a kerületnél maradnak, sőt a pénzügyi funkciók is. Csak az irányadó funkciók kerülnek a központi igazgatáshoz. Az ötéves terv keretszámainál arra kell gondolni, hogy a kerületeket és a szomszédsági lakóegységeket megerősítsék.

Bemutatja a térképet, mely szerint Újpestre nézve a városrendezési terv négy szomszédsági egységet állapított meg. Erre alapul az a terv, hogy Újpest első kerülete lesz változatlanul Nagybudapestnek, ezen belül lesz a négy szomszédsági egység, és pedig Újpest-belváros, Újpest-gyárváros, Újpest-Magyar és Újpest-újtelep. Az az elgondolás, hogy az Újtelep beépítése után egy önálló közigazgatási kirendeltséget fog

- 2 -

kapni, a másik három az újpesti városházára fog támaszkodni. Meg kell állapítani, hogy a beosztás helyes-e és a közigazgatási kerület központja megfelel-e, továbbá, hogy az újtelepi résznek a kirendeltség részére hol kellene biztosítani területet. Meg kell állapítani, hogy a kialakult centrumokat hol képzelik el, hogy ezeken a pontokon megfelelő szociális, kulturális intézményeket és a kereskedelmi életet erre a pontra szorítsák össze. Az a cél, hogy ezek ne szanaszét szórassanak el különböző helyekre, hanem ki kell alakítani a centrumokat. Kéri, hogy Újpest város részéről is szóljanak hozzá, hogyan képzelik el a beosztást, hogy azt végleg kialakíthassák. Az elnevezéseknél történelmi kapcsolatokat vettek irányadónak.

Bánhalmi Rezső műszaki tanácsnok: A lakóegységek határainak megvonása tekintetében Újpest-gyárváros és a másik két kerület nem jól van meghatározva, mert az érintkező határvonal azt az összekötő főutvonalat adná, amely a hatvani főutvonalba esne bele. A terv szerint az Erzsébet- és Mária-utcai lakótömbön menne keresztül, ez kivihetetlen, ehelyett javasolja a Mária- Kiss Ernő- és Leiningen-utcai határvonalat kijelölni főforgalmi utvonalnak. Ebben az esetben a lakóegység határvonala szintén ebbe az utvonalba esne. A Leiningen-utca folytatása az Újpest újtelepi főutvonal, amelynek megvan a kiosztási szabályozási terve. Ebbe sokkal jobban is simul bele. Az elnevezést meg kell változtatni, mert a keleti városrésznek a gyárvároshoz semmi köze sincsen. Bizonyos gyárterületeket a keleti városrésztől a nyugatira kell áthelyezni, a második fokozatba eső gyár csak kettő van ezen a részen, a többi sűrűn lakott városrész, amelyben két kórház is el van helyezve. Ennek elnevezését javasolja Újpest-Istvántelek néven megjelölni.

Dr. Ruisz Rezső min. oszt. tanácsos megjegyzi, hogy felmerül Istvántelek átcsatolásának a problémája is.

Dr. Gálhidi Béla polgármesterhelyettes javasolja a Fóti-utól észak felé eső résznek Megyer-újtelepnek való elnevezését.

Kialakult javaslat: Istvántelek Rákospalotától Újpesthez csatoltassék át. Az elnevezésekre vonatkozólag: "Újpest-belváros", "Újpest-gyárváros", "Újpest-Istvántelek" és "Megyer-újtelep", mely utóbbi nyitott kérdésként függőben tartandó.

Polgármesterasszony: Újpest-gyárváros központjában a Baross-utca jelölendő meg, ezeken a területeken iskola, színház, kulturális központ is lesz. Az ötéves tervben szerepel a Fóti-ut és Megyeri-ut keresztezésénél a meglévő iskola mellett egy új iskola, amelynek terve már jóvá is van hagyva, s 1950-ben sürgősen megépítendő.

Dr. Ruisz Rezső min. oszt. tanácsos: Ezeket a központokat úgy kell elképzelni, hogy sugárszerűen lesznek megépítve. Például az iskoláknál az az elv, hogy minél magasabbrendű intézményről van szó,

- 3 -

a nagyobb fokozatba kerül, annak szivó hatását nagyobbra kell méretezni.

Polgármesterasszony kérdésére Bánhalmi Rezső tanácsnok kijelenti, hogy a Baross-utcában elhelyezett központi kialakulást a Baross-utca szűk volta nem fogja akadályozni, mert az 20 m-re van tervezve s szélesíteni lehet a centrumnak tervezett részen olyan méretűre, amelyre szükséges.

Földeák János: Tervbe van véve egy nagyméretű egészségház létesítése, amelyben együtt lennének az összes egészségügyi szervek.

Polgármesterasszony: A Petőfi-utcában van egy komplexum, amelyben van a népjóléti ügyosztály, bölcsőde, napköziotthon, leányanyaotthon, tejgyűjtőállomás, gyermekotthon, óvoda, központi konyha. Újpesten most épül egy hétemeletes OTI-palota, amelyet egészségügyi központtá akarnak kiépíteni.

Pintér Sándorné tanácsnoknő megjegyzi, hogy az ötéves tervben benne van a volt banképületnek az egészségházhoz való csatolása, ahová vegyvizsgáló intézetet is el lehet helyezni.

Földeák János: Felmerült az a terv is, hogy az OTI-épületben elhelyezendő tisztiorvosi hivatalban lehetne egy kis vegyvizsgáló laboratóriumot létesíteni.- Össze kell hangolni azokat a funkciókat, amelyek a tervbe vett kerületeknél nincsenek meg, viszont a városnál megvan és viszont.

Micsey János: Kérdi, hogy a Váci-ut kiszélesítése hogyan áll

Polgármesterasszony: Amennyiben a főváros elkezd a maga épületei lebontását, akkor a város is elkezd az épületek bontását. Már az érdekelteket kiértécsítették, hogy az épületek városszabályozási szempontból lebontásra kerülnek. Megindul a feltöltés is.

Dr. Ruisz Rezső min. oszt. tanácsos megköszöni a tárgyalást, amelynek szellemében fogják a terveket megállapítani.

A bizottság a tanácsulást elhagyja.

Dr. Gálhidi Róbert

a tömegszervezetek, a pártok, a népi front, pedagógus szakszervezet, stb. A népi szervezetek napirendi pontjai a rendes napirenden kívül: a választás munkájának kiértékelése és Nagybudapest közigazgatási egységének megteremtése.- Tudomásulvéve.

Több tárgy nem lévén, Polgármesterasszony a tanácsulást berekeszti.

Kmft.

Király László
jegyzőkönyvvezető

János Karó
polgármester

A képen Döbrentei Károlyné
dr. Némethy Aranka
(1913 Újpest – 1988 Budapest)
Eredeti foglalkozása munkás.
Nemzetgyűlési képviselő,
1948-19501 között Újpest
polgármestere. Az 1950-es
években jogi egyetemet végzett,
és mint a Legfelsőbb Bíróság
bírája ment nyugdíjba.

Ilyen lesz az új IV. kerület!

Döbrentei Károlyné, Magyar-ország első női polgármestere, aki most az Újpestből lett IV. kerület előjárója, a 70.000 lakosú volt peremváros terveiről, problémáiról beszélt a Figyelőnek.

Anyaoththon

— Anyategyűlési állomás és anyaoththon létesül most a kerületben — mondja. — Újszerű intézmény lesz az az anyaoththon. Azok kerülnek oda, akiknek nincs férjük. Három hónappal a szülés előtt vesszük fel őket és a gyermek megszületése után még három hónapig ottmaradnak. Nemcsak egészségügyi, hanem társadalmi és politikai segítséget is nyújtunk számukra. Új nagy bölcsődét is építünk és reméljük, hogy az ötéves terv során a IV. kerület minden problémáját megoldhatjuk. Nagy segítségünkre lesz ebben a költségvetés is. A terv első évének 278 millió forintos költségvetésből hetvenöt százalékot a volt peremvárosok és községek kapnak.

— Melyek a legégetőbb problémák az új IV. kerületben?

— Előszörban a váciúti remiz szűkületének kibővítése. Ennél a szűkületnél a gázelosztó és a Duna mentén húzódó vendéglők akadályozzák a forgalmat. A terv szerint a Dunáig kiszélesítjük az utat. Az útranderzés az Árpád-útig terjed majd. Azért csak ideig, mert onnan kezdve már lemezt széles a Váci-út. Ettől a ponttól kezdve a forgalom is csökken, hiszen az 55-ös villamos és az autók egy része már befordul a Váci-útra.

— Csatornázás?

— Az Ister államosításával megoldódott a IV. kerület jó vízellátása. Pesti vizet iszunk, olcsó pesti tarifáért. A csatornázás most vár megoldásra. A gyári szennyvizek ugyancsak Újpestenél ömölnek a Dunába és most végre megvalósíthatjuk régi tervünket, az államosított csatornák építését. Ennek segítségével a jövőben a gyárak szennyvize a Duna távolabbi részébe folyik.

— Közlekedés?

— Ez a legnehezebb probléma. A gyorsított természetesen meg-

oldja majd ezt a kérdést, addig nehezen tudunk segíteni a bajokon. Hiába szaporítanak az 55-ös és 3-as villamosok számát, a Nyugati pályaudvar előtt még nagyobb lenne a torlódás. A lehelútcán és a váciúti kocsik a Lehel-tértől kezdve egy úton futnak és a Nyugatinál lévő szűkület miatt képtelenség gyorsabban indítani a járatokat.

Nagyobb lesz a futballstadion

A IV. kerületben van Nagy-Budapest és egyben az ország legnagyobb stadionja. A válogatott mérkőzések színhelyén mindig csúcsforgalom van egy-egy nagy mérkőzés alkalmával. Az autók néha negyedórát várnak, amíg visszafindulhatnak a városba, akik pedig villamoson és autobuszon igyekeznek vissza, gyakran félórát is ácsoroghatnak, amíg hely jut számukra.

— Hogyan lehetne segíteni ezeken a bajokon?

— Részletes tervet dolgoztunk ki a főváros útéptései osztályával együtt a Stadion környékének rendezésére és a közlekedés megjavítására. Hatalmas parkolóhely épül, átrendezzük a pálya környékét és távolabbi terveink között szerepel a Stadion kibővítése is.

— Az átalakulás egyhónapos mérlege azt mutatja, — mondja végül a polgármesternő — hogy a IV. kerület jól fog dolgozni és szebb lesz, mint Újpest volt.

(p. 1.)

(Képes Figyelő, 1950. november 7.)

MIT HOZ MIT VÁR ÚJPEST

Nagy-Budapesthez való csatlakozás
jó befektetés mindkét város számára

1881-ben szülőtelepet létesítettek a megyei dombokon. Az első telepes, Müllerberger Márton arra ott van az újpesti övezet területén, 1883-ig Újpesternek hívták a települést, akkor kapta mai nevét: Újpest. Akkor is volt község és az alapítással együtt a községben minden ipar és kereskedelem szabadon űrizhető. Az első telepesek szinte kivétel nélkül külföldiek voltak. 1888-ban a körülbelül kétezres lakosság Újpestből átköltözött a mai napig ott élőknek és az alapítással együtt a községben minden ipar és kereskedelem szabadon űrizhető. Az első telepesek szinte kivétel nélkül külföldiek voltak. 1888-ban a körülbelül kétezres lakosság Újpestből átköltözött a mai napig ott élőknek és az alapítással együtt a községben minden ipar és kereskedelem szabadon űrizhető.

Újpest, az iparváros

A kisvárosi utatól kezdve az alapítással együtt a községben minden ipar és kereskedelem szabadon űrizhető. Budapest legnagyobb peremvárosának déli részén fekszik. Az 1880-as évek elején települt meg az újpesti ipar. A kisvárosi utatól kezdve az alapítással együtt a községben minden ipar és kereskedelem szabadon űrizhető. Budapest legnagyobb peremvárosának déli részén fekszik. Az 1880-as évek elején települt meg az újpesti ipar.

ment a város az olyan emberek között, akiknek a városnak volt haszna.

Lakás, közlekedés, kultúrpalota

Az a kérdésünk, hogy mit vár Újpest az egyesítéstől, a következőkben vázoljuk a polgármesternek a legfontosabbakat.

felelősködni jussunk. Ezre két oldalról van szükség. Egyrészt a ma is meglévő lakásokban élőknek, másrészt pedig az új lakásoknak.

Épül, szépül a IV. kerület

A IV. kerület tanács dolgozott az 1951-es, második tervén komoly feladatok előállítására. A kerületben megkezdett építkezések indultak meg. A Városházánál berendezéseket helyeztek el. A Városházánál berendezéseket helyeztek el. A Városházánál berendezéseket helyeztek el.

A tervmunkák közül kiemelkedik a kerületi központi orvosi rendelő, a Bőrgyógyászati és Szexuális Gyógyászati Szakambulancia 2 új tanterme új kultúrklub, az újpesti szennyvíztisztítótelep építése. A lakosság igényeinek kielégítésére a IV. kerületi Tanács tervei és a városi tanács döntései alapján az újpesti tanács munkájában részt vesz.

az újpesti tanács munkájában részt vesz. A városi tanács döntései alapján az újpesti tanács munkájában részt vesz. A városi tanács döntései alapján az újpesti tanács munkájában részt vesz.

Szombaton délelőtt

Puskák emléktáblái

A szombati délelőtt a városi tanács munkájában részt vesz. A városi tanács döntései alapján az újpesti tanács munkájában részt vesz. A városi tanács döntései alapján az újpesti tanács munkájában részt vesz.

Vénnyal

A városi tanács munkájában részt vesz. A városi tanács döntései alapján az újpesti tanács munkájában részt vesz. A városi tanács döntései alapján az újpesti tanács munkájában részt vesz.

Megérkezett a császári parancs a felépítésre

A városi tanács munkájában részt vesz. A városi tanács döntései alapján az újpesti tanács munkájában részt vesz. A városi tanács döntései alapján az újpesti tanács munkájában részt vesz.

Újpest, Kispeszt és Rákospalota polgármestere nyilatkozik: Fellendíti a peremvárosokat Nagybuda-pest megvalósítása

Közből József elvtárs, a fővárosi törvényhatósági bizottság elnöke kedden bejelentette, hogy 1950. január 1-én a főváros környező városokat és községeket a peremvárosok dolgozóinak éltetése érdekében csatolják Budapesthez. A környék dolgozóinak éltetése érdekében csatolják Budapesthez. A környék dolgozóinak éltetése érdekében csatolják Budapesthez.

A nagyjelentőségű változás egybeesik az ötéves terv megkezdésének napjával. Az ötéves terv végéig az eddigi elmaradottság pótlására Rákospalotát, Kőbörzset, Újpestet és a környék városait csatolják Budapesthez. A nagyjelentőségű változás egybeesik az ötéves terv megkezdésének napjával. Az ötéves terv végéig az eddigi elmaradottság pótlására Rákospalotát, Kőbörzset, Újpestet és a környék városait csatolják Budapesthez.

Kispeszt korszerű, kövezett úthoz juttatják megépítve a városi Pesterzsépet. Kispesztnek nincs fűrdője, általában minden huszadik lakásban van fűrdő. Ha a lakások számával egybevetjük a lakások számával, megállapítható, hogy minden szobában átlagosan három személy lakik. A lakáviszonyok Budapest megvalósulása javulást kell, hogy hozzon. Ami a közüzemi szolgáltatásokat illeti, ma Kispesztben csak a fővárosi 76 fillérrel szemben, amelynek háztartásban főznek, ott a fővárosi 76 fillérrel szemben, amelynek háztartásban főznek, ott a fővárosi 76 fillérrel szemben, amelynek háztartásban főznek.

Rendelei a beruházások ponyos végrehajtásáról

Beruházásai megbízottak, gyártó-iroda. Ötéves tervünk sikeres végrehajtását szolgálja.

Szociális eredmények

A szociális terv is sikeresen teljesült az elmúlt időszakban. A szociális terv is sikeresen teljesült az elmúlt időszakban.

Lenkei László (1901 Bécs – 1977 Budapest)
A középiskolát Újpesten a Könyves Kálmán
Gimnáziumban végezte. 1945-től dolgozott Újpest
közigazgatásában. 1950-1954 között Újpest
tanácselnöke, majd elnökhelyettese, 1962-től a
Hazafias Népfront újpesti elnöke volt.

Nagy-Budapest új kerülethatárai

Nagy-Budapest új határa északon a Duna balpartján a Dunántól indul ki a régi újpesti határvonal mentén s továbbfolytatódik a régi rákospalotai, rákoszentimihályi s a régi cinkotai határvonal mentén. Itt fordul keletre az új határ s a régi rákoscsabai vonal mellett a Keresztúrt-áig húzódik le. A régi pestszentlőrinci, pestszentimrei határvonal mellett eléri a régi soroksári határt, ott nyugatra fordul s a soroksári határmentén a soroksári Dunáig érkezik.

Csepel-szigeten egészen a Nagydunáig húzódik végig Nagy-Budapest új határa. A régi nagytétényi határvonalon észak felé halad, belelorkol a Kamara-erdőnél a régi fővárosi határba. Az Ady-írtet (volt Tisza István-kertváros) a határvonal mellett folytatódik, majd keletre fordul. A régi pesthidegkuti határvonal mentén éri el ismét a régi fővárosi határvonalat. Az örömi és békásmegyeri vonalakon ismét a Dunához érkezik. A Duna közepén megkerüli a Szentendrei-szigetet. Így visszaér az új határ a kiinduló pontjához, a régi újpesti határvonalhoz.

A budai oldalon az új beosztás szerint hat kerület fekszik: Az I. kerület foglalja magában a Várat, majd a II.

kerület Pesthidegkútig nyúlik el. A III. kerület most is változatlanul Óbuddát foglalja magába és Békásmegyerrel bővíti ki. A budai oldalon fekszik még a XI., XII. és XXII. kerület. A XXI. kerület a Csepelszigeten terül el, 15 kerület pedig a pesti oldalon foglal helyet.

Kiemelendő az V. kerület. Ez a kormányzati negyedet foglalja magában. Az Újlipótváros az Angalfölddel került egy közigazgatási egységbe, a XIII. kerület keretében. Újpest lelt a IV. kerület, míg a VI., VII., VIII. és IX. kerület nagyjában a régi helyén maradt a Kőbánya is a X. kerületbe esett. A Rákócok a XVII. kerületbe tartoznak.

Ez a legnagyobb kiterjedésű kerület. Itt a szükséghez mérten közigazgatási kirendeltségek segítik a kerületi előjáró munkáját. A közigazgatási kirendeltségek feladat körébe tartoznak: az anyakönyvi ügyek (kivéve a közigazgatásra vonatkozó eljárást), állampolgársági ügyek előkészítése, bizonyítványok, s a többi társrendezési, munkaközpontok kiadása, mérlegelőtárgyak bűncselekmények ellenőrzése, piacellenőrzés, helypénzbesszedés és javokértékelési hadigondozási ügyekben.

(Kis Újság, 1950. Január 5.)

(Rendőrségi Közlöny, 1950.)

Az Újpesti Torna Egylet krónikája*

(1885-1925)

A technika és a modern kultúra fejlődésével együtt nőtt nagyra hazánk legnagyobb gyárvárosa, Újpest, és szinte vele egy időben fejlődött a legkisebb kezdettől annak reprezentatív egyesülete, az Újpesti Torna Egyesület. Egy fél évszázad előtt Újpest még jelentéktelen község volt a főváros töszomszédságában, de élt benne egy nemes, minden szépért és jóért lelkesedni tudó fiatalság, amely hihetetlen gyorsasággal tudott az újpesti homokból virágzó gyárvállalatokat, virágzó ipart, izmos kereskedelmet és életrevaló intelligenciát teremteni.

A magvetésnek ebben a termékeny időpontjában alakult meg a mi egyesületünk, melynek 50 évi küzdelmes munkájáról kell most lehetőleg hű képet vetítenünk mindazok elé, akiket a magyar sport történelmének újpesti, lila-fehér fejezete érdekel. 50 év hű történetét összefoglalni igen nehéz feladat, mert míg az utolsó 10-20 év eseményei szinte élőképben vonulnak el szemeink előtt, addig az azt megelőző időkről csak egy letűnt kor távlatából, néhány szemtanú emlékeiből, vagy az újságok gyér tudósításaiból szerezhetünk tudomást.

50 év nagy idő egy egyesület történetében. A sors különös kegye juttatott el bennünket ehhez a gyönyörű jubileumhoz, amelynek küszöbén szeretettel és hálával kell visszagondolnunk azokra a kiváló vezetőkre, akik az UTE történetének ugyanúgy kimagasló alakjai, mint ahogy a világtörténelemnek és minden egyes nemzetnek megvannak a maga hőszai. Az UTE történelme is bővelkedik ilyen kiváló egyéniségekben, akik mindig olyankor vették kezükbe a gyeplőt és irányították a fejlődés egyedül üdvözítő útjára a lila-fehér egyesületet, amikor leginkább volt szükség segítségre, mikor leginkább kellett hivatott vezetők.

Az UTE történetét megírhatnók úgy is, mint azt a legnagyobb magyar drámaíró, Madách Imre tette örökéletű művében, az egyes korok kimagasló férfait és típusait vonultatva el szemünk előtt, vagy oly módon, mint az a képtárakban szokott történni, hogy ugyancsak korok szerint osztják be képek különféle sorozatait, de célszerűbbnek tartottuk ennél azt a megoldást, hogy az utolsó 10 év még előttünk levő, sikerekben legdúsabb korszakát külön választva, szakosztályok szerint csoportosítsuk, a céltudatos, kitartó és tervszerű munka

első idejét pedig a kronológia rendjéhez híven, csupán nagy vonásokban tárjuk az olvasó elé.

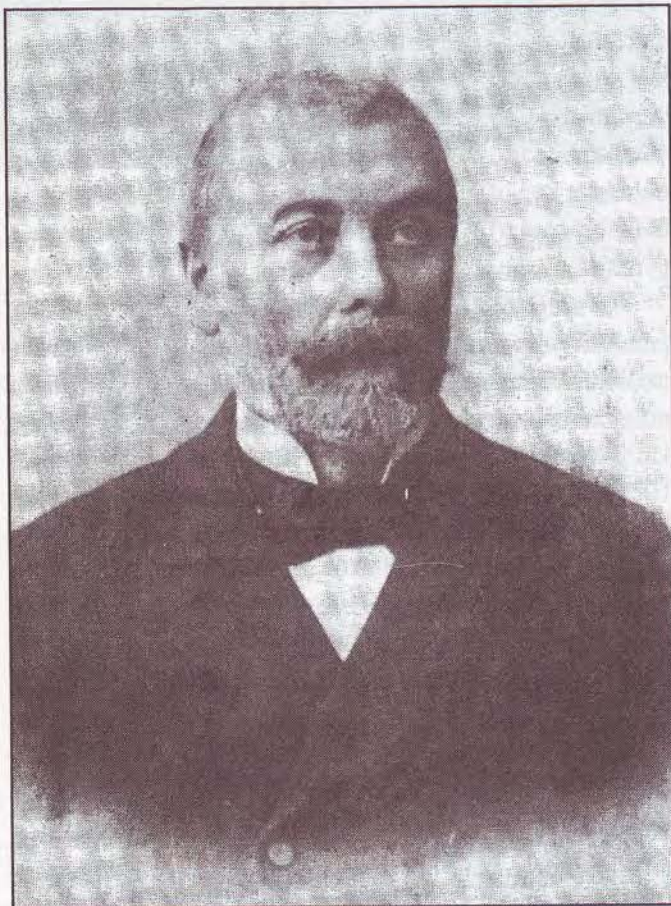
1885-ben történt, hogy néhány sportolni vágyó újpesti fiatalember megalakította a ma már 50 esztendőes Újpesti Torna Egyesületet. Minthogy a testedzés formái közül hazánkba elsőnek a torna vonult be, csak természetes, hogy az újpesti sportolók első tömörülése szintén a torna jegyében ment végbe. Az alapítók az ifjúság tüzes lelkesedésével állottak az új eszme hívóinak sorába és kitartó munkával láttak neki a fiatal egyesület megszervezésének. A kezdeti ambíció halhatatlan bizonyossága az a tény, hogy az UTE születésével egybeeső 1885. évi országos kiállításal kapcsolatosan megtartott országos tornaversenyen az új alakulás 40 tagú tornász-csapata már részt vett, a díjazott csapatok között szerepelt és elismerő oklevelet kapott győzelme jutalmául. Halljátok tehát az 50 éves UTE mai ifjai: a lila-fehér színek az első startnál győzelmet arattak!

Az alakulásról sárga, fakult fóliánsok regélnek, amelyek aranybetűit olvasva hőroszokat látunk, hősoket akik kutató szemekkel alkotásra ihletett lelkelettel már a magyar testnevelés kőkorszakában megértették a test kultuszának fenséges hivatását. Megértették akkor, amikor Újpest városa még fejlődésének legelején állott. Ezeknek a hősoeknek nagy része már a misztikus halhatatlanság örök világába költözött, de emléküek él, örökké élni fog a hálás utókor szívében. Úgy érezzük, hogy róluk egyesületünk történetének legelső lapjain a kegyelet mélységes hangján kell megemlékeznünk. Az Isten áldja őket haló poraikban is!

A sors azonban nem volt egészen mostoha. Megadta nekünk, hogy alapítóink kis töredéke megélje az UTE 50 esztendőes jubileumát és velünk ünnepeljen. Ennek a még ma is élő és velünk érző kis töredéknek élén első helyen kell említenünk Ugró Gyula doktort, első főtitkárunkat, az UTE apját. Az ő markáns egyénisége, tartalommal teljes, lobogó tűző ifjú akarata jeje jelentette azt a szilárd alapot, amelyen most már félszáz esztendő reneteg alkotása tornyosodik előttünk. Ő volt az UTE első szellemi vezére és hogy benne értékes embert talált az alakuló UTE, annak legfényesebb bizonyossága, hogy később ő lett Újpest városának első polgármestere.

* A most közölt krónika részlet az 1935-ben kiadott „Az UTE 50 esztendőes története” c. jubileumi kiadványból. A szerkesztő ezúton is köszöni özv. Sugár Istvánnának, hogy férje — az UTE egykori válogatott atlétája — hagyatékából a könyvet rendelkezésünkre bocsátotta. Az Értesítő 1998. évi 1. számában kerül majd az olvasó elé a könyv 1925-1935 közötti része.

A Deák utca egyik kis házában, Goll János kereskedelmi iskolai tanár portáján, a vendégszerető házigazda szűkebb baráti társasága, Ugró Gyula, Berényi Antal, városunk későbbi főjegyzője és Székely Ábris beszélt meg egy sportegyesület megalakításának szükségességét. A szándékot gyorsan követte a tett és a piactéri iskola egyik tantermében vagy húsz lelkes ifjú kimondotta az UTE megalakulását. Az alakuló közgyűlés azonnal meg is választotta az UTE első tisztikarát: Goll János elnök, győri Farkas Gyula alelnök, Ugró Gyula titkár, Székely (Sonnenfeld) Ábris pénztáros, Elsner Róbert ellenőr, Héderváry (Hádl) Sándor jegyző, dr. Kolpaszky István ügyész, Berényi Antal művezető. Az első választmány tagjai: Lukács Károly, Székely (Schwartz) Henrik, Romlaky Béla, Künsztler Adolf, Hádl Fülöp, Székely (Sonnenfeld) Ignác, Szerémi Tibor és Gruber Henrik.

Goll János az UTE első elnöke

Az új egyesület az akkori idők szellemének megfelelően a szertorna és szabadgyakorlatok kultiválását vette programjába. Ámde ehhez helyiségre is szükség volt. Megfelelő tornateremmel még egyetlen újpesti iskola sem rendelkezett abban az időben, illet építeni pedig anyagi okokból lehetetlen volt. Alapítóink összeadták garasait, kibérelték az István téren újonnan épített Heisz Tamás-féle ház 2 szobáját, áttörték a közfalat, a Wolfner-gyár

megajándékozta őket egy kocsi használt cserrel — és ez az áttört falú, cserrel behintett padlójú kis lakás lett az egyesület első helyisége. Így lépett be a Wolfner család egyesületünk életébe és azóta sem szűntek meg egy pillanatra sem mindig készséges támogatóink lenni. Így most már volt tornaterem, — berendezés nélkül. A szabadgyakorlatok már javában folytak. Berényi Tóni bátyánk vezényszavára pattogott a „jobbra át” és még többször a „visszakozz”, szertornáról azonban még csak az álmok világában lehetett beszélni, mert a tornaszerek beszerzése az akkori fogalmak szerint sok pénzbe került volna.

A legnagyobb szükség idején megjelent hát az első mecénás. Nem az állam, nem is a község, még kevésbé valami gazdag újpesti gyáros, bankár vagy a nábob újpesti földesúr képében, hanem egy szegény alapítónk személyében. Első alelnökünk valami főnyeremény vagy örökség útján 60.000 pengő-forinthez jutott és csakhamar korlát, nyújtó, ló, súlyzók, kötelek, vívómaszkok, pengék és más tornaszerek sokasága ékesítette a szerény tornatermet. Az egyesület tehát a vívással is foglalkozhatott. A tagok az akkori tornaórákon vezetett napló bizonyossága szerint szorgalmasan dolgoztak és heti négy estén áldoztak a test kultuszának. A fővárosból a nagytekintélyű Bockelberg művezető, a német torna e kitűnő és közismert specialistája, továbbá Brozer és Fassberger ismert előtornász járt ki Újpestre, hogy előkészítse az UTE első tornászcsapatát az országos tornaversenyre. Amint már említettük, a csapat helyezve lett és a győzelem szimbóluma érmek és serleg helyett, egy egyszerű, cifrázott betűkkel írott oklevélnek nevezett kartonpapiros volt. A győzelem öröme megszületett dr. Ugró Gyula tollából az első UTE-induló, amelynek eredeti kéziratát az oklevéllel együtt ma is drága ereklyeként, féltő gondossággal őrizzük.

A első siker pezsgő társas életet varázsolt az UTE hajlékába, meglelt az első UTE-bál és csakhamar a Tornaegylet lett Újpest aranyifjúságának társadalmi központja. Maga a sporttevékenység esztendőig kizárólag a szobatornára szorítkozott. Az áttört falú tornateremben minden a régiben maradt, csupán a padlózatot helyettesítő csert frissítették fel évente egyszer. Heti három estén át folytak a gyakorlatozások, hogy aztán a negyedik estén már a tornászcsapat összmunkája következze, mert az első győzelemtől felbuzdult fiatal egyesület évente kétszer is megrendezte a maga díszturnáját és legtöbbször a társegyesületek ünnepségein is képviseltette magát mintacsapatával. Természetesen csattogtak a pengék is, mégpedig egyelőre a cserpadlón, mert a vívómaszkot ugyanazok öltötték fejükre, akik a szereken bumliztak, vagy a szabadgyakorlatokon vettek részt. Specializált

vívókról akkor még annál kevésbé lehetett beszélni, mert a vívóversenyek abban az időben a legnagyobb ritkaságszámba mentek.

Így ment ez vagy három évig. Nem volt más, mint torna meg vívás és farsangon a híressé vált UTE-bál, amely csakhamar Újpest nagyközség reprezentatív táncestélye lett és amely belépőjegyekből és felülfizetésekből viszonylagosan jelentős jövedelmet hozott az egyesületnek. A tornaórák tehát monoton egyhangúsággal peregtek le és az egyesület vezetői érezték, hogy új irányzatot kellene szabni az egyesület életének és az 1888. esztendő ezt meg is hozta. Az akkori magyar sportélet legjobb hangzású családjának egyik legtehetségesebb sarja, barátosi Porzsolt Gyula Újpestre költözött, átvette az UTE művezetői tisztét és csakhamar új irányba terelte az egyesület tevékenységét. A sablonos német tornát ugyan ő is megtartotta, de melléje tréfás játékokat vezetett be és különösképpen az ő különleges nyújtó- és korlátgyakorlataival öntött új kedvet és ambíciót a már-már unatkozó tornászifjakba. Még 1887-ben új elnök került az UTE élére Mády Lajos ref. lelkész személyében, aki ugyancsak értett hozzá, hogy az UTE társadalmi jelentőségét fokozza és az ő ideje alatt az egyesület már Újpest ifjúságát csaknem teljes számban magához öleli. Mády elnökségének öt esztendeje alatt az akkori idők szellemének megfelelően a rendszeres tornatermi munka folyt, de emellett az egyesület a rendes évi díszturnán kívül az ugyancsak évenként megrendezett és azóta tradícióvá vált UTE-bálon keresztül adott életjelt magáról.

1892-ben Csepcsányi Béla gyógyszerész lett az UTE új elnöke, aki szintén öt esztendeig állott az egyesület élén. Az ő ideje alatt tűnt fel mint kitűnő tornász Grünbaum Ede, aki még a legutóbbi években is fiatalos rugalmasságával vezette rohamosan fejlődő kerékpárszakosztályunkat, mint az egyesület egyik alelnöke. Ki ne emlékeznék kortársai közül az ő vég nélküli óriásforgásaira, merész szaltóira és precíz mérlegeire? Az UTE mai vezetői közül többen bizonyára kisdiák-korukban látták és szédültek bele. A Porzsolt-vezette új irányzat népvándorlása az egyesületbe szólította a Hédervári-fiúkat, az Odry-, Várnai- és Liszer-testvéreket. Őket követte Blum Samu volt vezérünk mai tiszteletbeli tagunk, Harsányi Kálmán, a kitűnő író, majd Heufeld Hugó, Orosz rendőrtanácsos, Venczel, hazafi Szöcs Bertalan, a Palotaiak és később Labiner Gyula, mai alelnökünk.

A századvég generális fejlődése az embersport területén is jelentkezett. Nyugaton már rég elhagyták a tornatermeket, a torna birodalmát az atlétika foglalta el és a sportolók kikíváncsoltak az Isten szabad ege alá. A friss levegő, a mezők, a rétek ózondús illata valójában jobban megfelelt a testedzés céljainak, mint a csertől dohos, zárt

tornatermek. A külföld példáját, ha nagy sokára, követték hazánk sportolói is. A millenáris esztendőben megszületett fővárosunkban a Millenáris-pálya, amely még ma is fennáll. Ezen a pályán, valamint az Üllői úti Orczykerten már szabadtéri versenyeket rendeztek. Persze a kezdő esztendők naivitásához mért keretekben. A szöges cipőt akkor még hírből sem ismerték és hosszú tornász-nadrágban futott az atléta.

A főváros tözsomszédságában a jó példa csakhamar követőkre talált és az UTE a palotai erdőben megtartott szabadtéri tornaversenyeire már bevonult az atlétika is. A programba felvették a rúdugrást — a győztes felvitte 210 centiméterig — és a kombinált távol-magasugrást. Ez utóbbi versenynél még dobogót használtak és a rekord 120 cm magas és 4 m távol volt. Olyan eredmények ezek, amelyeket a ma ifjúsága bizonyára megmosolyogna, de mégis ezekből virult ki hazánk egyik legnagyobb sportegyesülete. Ezen az erdei tisztáson lezajlott tornaversenyen rendezték meg Újpesten az első szabadtéri vívóakadémiát is, nagy gaudiumára a „pályát” körülövező ingyen publikumnak, amelynek az tetszett legjobban, hogy a drótsisakos, párnázott kesztyűs, állig begombolkozott vívók miként püfölik egymást végkimerülésig.

A szabadtéri torna azonban csak rövid életű volt. A modern haladás szelleme nem tűrt megállást, minden sportot hosszakkal vert egy új játék — a labdarúgás. A fővárosban a BTC a MUE, a Műegyetemiek már vígan rugdalták a labdát, de Újpestre még nem került ki a futball. Az akkori UTE erre érthetően nem volt berendezkedve. Egy új generáció, a Pesten tanuló ifjúság, a középiskolások, kereskedelmisták és ipariskolások hozták ki az első gömbölyű bőrlabdát Újpestre. Városunk ifjúsága akkor két pártra szakadt. Az Árpád útiak és a Váci útiak pártjára. Előbbiek Dinich Károly vezérletével a Juta-gyári dombokon, utóbbiak pedig a nagy UTE-családfák egyik még ma is legizmosabb famíliája boldog emlékeztető tagjának, Ladányi Dezsőnek vezetésével a Duna-parti réteken hódoltak a világhódító labdarúgásnak. Dinichék csapata az Újpesti Football Club nevet vette fel, Ladányiék egyesülése pedig a keresztségben az Újpesti Atlétikai Club nevet kapta és a piros-zöld színt viselte. Mindkettő természetesen illegitim, alapszabály nélküli, úgynevezett „vadegylet” volt és mindkettő ifjai vadul is rugdalták a labdát. Alighogy hazaértek az iskolából és ahogy étkezés után letették a kanalat, máris rohantak ki a pályára, hogy napestig futballozzanak és sötét este szétrugdalt cipőkkel, agyon fáradtan térjenek haza — szüleik legnagyobb örömére. A nemes cipészipar — öreg újpestiek mesélik — abban az időben virágzott igazában. Mert futballcipőkről az újpesti fiúk még álmodni sem mertek, a futballdressz a hálóing volt és nem egy futball-

nadrág készült olyképpen, hogy ifjú gazdája egyszerűen levágta legelső hosszú nadrágja szarát. De akárhogy is volt, élt, virult Újpest labdarúgása. Az újpesti futballisták egymás ellen ugyan még nem mertek kiállani — bizonyára féltették a hegemoniát —, de a főváros csapataival már megmérkőztek. Az UFC első mérkőzése hazai talajon folyt le. Ellenfele budapesti csapat, az akkor már jó nevű III. kerületi Torna és Vívó Egylet volt. A játék 1:1 arányban eldöntetlenül végződött és az első újpesti gólt 1900. április hó 9-én Weidlinger balszélső rúgta az ellenfél kapujába.

Az UAC bátrabb volt, első nyilvános mérkőzésére a fővárosba merészkedett, ahol a Ganz-gyári Tisztviselők Torna Egyletétől 5:3 arányban vereséget szenvedett.

Várnai Dezső, az UTE akkori főtitkára éles szemével felismerte a fejlődés titkát és nem nézte tétlenül, hogy a magyar sportegyesületek legtöbbször már labdarúgással is foglalkozik, sőt mérkőzéseket is rendez. Szerencsés kézzel mind az UFC, mind az UAC csapatának tagjait beléptette az UTE-ba és megalakította az UTE labdarúgó-szakosztályát. Így öltött lila-fehér dresszt a már említett két vezető követve az a gárda, amelynek elitje ma már vezető szerepet játszik az UTE életében. Hogy csak egynéhány nevet említsünk a Dinich-Ladányi-gárdából, ennek a fúciónak révén lett UTE-ista: Bodor Ödön, Pozsonyi Imre, a két Schön-fiú Vágó Aladár, Barát Lajos, Ugró Károly, Machó József, Weidlinger Andor, Dános Dezső a lila-fehér szín megteremtője, Terbe Gerő, Neubrand Mihály esztendőig volt alelnökünk és futball-szakosztályunk ma is legagilisabb vezetője. Kémény Ernő tiszteletbeli tagunk, korának legkiválóbb atlétája, a kisebbik Labiner, Fürst Oszkár, aki hosszú éveken át volt gondos pénztárnokunk, Tábori Lajos, Herczeg Oszkár, Meskó Lajos, Faragó Lajos, a Müller-fiúk, Szedlyár Károly, Langfelder Ferenc, Szücs Aladár és — last but not least — Szücs János, akinek neve külön fejezetet érdemel az UTE történetében. Szücs János az első magyar nyílt uszoda, az UTE-Stadion, Európa legmodernebb kerékpárpályájának megalkotója, az UTE minden megmozdulásának egy emberöltőn át volt aktív résztvevője, impulzív lelkű mozgatója, akiről csak azért nem mondunk többet, mert tudjuk, hogy ő is a nagy költő szavát vallja:

*„Márványszobor helyébe, ha fennmarad nevem,
Eszméim győzedelme legyen emlékjelem.”*

A modern futballal és az ennek hódoló lelkes ifjúsággal felfrissített UTE életében új korszak: a küzdelmek és megpróbáltatások kora következett. A fiatal futballisták új erőt vittek a stagnáló UTE vérkeringésébe és egyúttal idősebb, tapasztaltabb vezetőket kaptak. Az 1900. évi közgyűlés Berger Rezső újpesti járásbíróát ültette az UTE elnöki székébe és vezérkarába Újpest társadalmának kiválóságai közül Erkel Gyula, Blum Samu, Halász Sándor, Óváry László, Vágó Miksa, Pásztor Samu, Várnai Dezső, Várnai Viktor, dr. Lichtmann Viktor, Porzsolt Lajos, Pogács Kornél és Herczeg Albert személyében szintén friss erők kerültek. Lükettő, gyors ütemű lett az UTE élete. A vezető sport természetesen a labdarúgás, de a tornatermi munka mellett, a vívás heti három órában rendszeresítve lőn és megalakul az atlétikai szakosztály is.

A fejlődés útja új berendezkedést kívánt. Az új vezetőség megszerezte a torna és vívás céljaira a Lőrinc utcai új iskola modern tornatermét, a labdarúgás hadszíntere pedig a Jута-gyári dombokról és a Duna-parti rétről a pamutgyári mezőre helyeztetett. A tornatermet egyetlen instanciára, szeretettel engedte át Kiss Béla, az iskola igazgatója, de a pamutgyár melletti rendezetlen, giz-gazos „grundot” már nem lehetett ilyen egyszerűen megszerezni. A terület gróf Károlyi László hitbizománnyához tartozott. Mikor az első tavaszi napsugár a föld piszkos hótakaróját elolvasztotta és felszikkasztotta az olvadást követő pocsolyákat, háromtagú küldöttség járult a nemes gróf elébe — Ferenc Jósikában, cilinderesen és gyalog. A földesúrnak úgy látszik imponált a cylinder, megértően fogadta a küldöttséget, hangoztatta előttük, hogy szereti a sportot és megígérte, hogy megfontolás tárgyává teszi a kérést. Ez a sablonos válasz nem nagyon elégítette ki az egyesület vezetőségét, de annál nagyobb lett az öröm, amidőn néhány hét múlva megjött a nagyúri ukáz, amely évenként 1 arany úrbér ellenében, átengedi három esztendőre a telket az Újpesti Torna Egyesületnek. Az UTE-nak tehát volt már pályája, de annak hepe-hupás területén sportolni lehetetlennek tűnt fel. A talajt egyengetni kellett. Ennek a műveletnek költségvetési adatai azonban megdöbbentő számadatokat produkáltak. A futball bevezetéséhez feltétlenül szükséges futballkapuk, az első labda és a 11 új lila-fehér dressz beszerzése után mindössze 2 korona 37 fillér vagyon szegyenkezett az egyesület pénztárában. Nem maradt más hátra, mint elrendelni a kényszermunkát. Ettől kezdve a pamutgyár környékén éjjelente kísérteties jelenségek mutatkoztak. Voltak, akik lidércfényeket láttak felvillanni, mások azt beszélték, hogy a keresztúton kincskeresők járnak. Arra azonban aligha gondolt valaki a békés, korán fekvő újpesti nyárspolgárok közül, hogy az UTE ifjú tagjai éjfél tájban kubikosmunkával szórakoznak, hazulról elcsent

petróleumos lámpák pislákoló fényénél. Ezért csattogott a csákány, nyikorgott a talyiga és „fénylett” világosság a pamutgyár környékén.

1900 tavaszán tükörsimára borotválták a tehénlegelőt és felavatták az UTE első szabadtéri pályáját. A futballmező körül elhúzódó futópályára rozsdaszínű salak csalogatta az atlétákat. Belül lila-fehérré festett futballkapuk díszlettek a tavaszi napsütésben, a pályán pirosposzsgás fiatalemberek kergették a labdát, a salakon acélizmú ifjak rótták a köröket, míg csak be nem sötétedett, akkor pedig felharsant a nóta:

Jaj de kérges a tenyerem,

Ezzel keresem a kenyerem.

Ezzel keresem a kenyérre valót,

Babámnak a lila-fehér viganót.

Mert akkor még nótás kedve volt a sportnak. Akkor még csupa öröm, csupa lelkesedés és a mainál jóval kevesebb gond volt osztályrésze a testedzés katonáinak. Hatalmas sporttelepek, emeletes tribünök, százezreket felemészítő öltözők és klubhelyiségek abban az időben ismeretlen fogalmak voltak, de az új évszázad versenyzői kettőzött örömmel küzdöttek a maguk alkotta pályán. Bizony akkor, 1900-ban rakták le Újpesten a mostani hatalmas sportélet pilléreit. De hol vannak már azok a pionírok? Az élet küzdelme sokat más világtájakra szólított, többen örökre itt hagyták a földtekét és sokat elsodort a világháború szele is. Akik megmaradtak, megderesedtek, azok nótáskedve már rég elmúlt, de szívük még ma is a lila-fehér színekért dobog, részt vesznek az egyesület vezetésében, vagy ott szurkolnak a tribünön, amikor a mai ifjak végsőikig feszített izmokkal csatáznak a győzelemért. Az 1900-as év az UTE történetében arany betűket érdemelne és a krónikás ennek az esztendőnek harcos ifjait példaképül állítja a mindenkor UTE-isták elé.

Az UTE reneszánszával egy időben született meg a Magyar Labdarúgók Szövetsége. Az alakuló ülésen az újpesti labdarúgást Müller Imre képviselte. Az MLSZ tisztikarában Kéméndy Ernő foglalt elsőnek helyet, mint jegyző. A szövetség égisze alatt természetesen a labdarúgás új rendet öltött. Megrendezték 1901-ben az első magyar futballbajnokságot és az UTE a második osztályba soroztatott. Az első bajnoki mérkőzés a lila-fehér színek 8:0 arányú győzelmét hozta. A mérkőzés az Amerikai úti pályán folyt le, a Ganz-gyári Tisztviselők Torna Egylete ellen. A bajnokságért legelőször pályára lépő csapat összeállítása a következő volt: Ugró-Steiner, Szedlyár-Weidlinger, Pozsonyi, Neubrand-Schön, Herczeg, Dinich, Meskó, Fürst Oszkár. Az első bajnoki gól szerzője: Fürst Oszkár. A második bajnoki mérkőzés a bajnokság nagy favoritját hozta az UTE ellenfeléül. Ez a

„33”-asok Football Clubja volt, amelynek csapatában ott láttuk az akkor rettegett Műegyetemi Atlétikai és Football Club legkiválóbb játékosait. A mérkőzés nagy meglepetésre az UTE győzelmével végződött, a „33”-asok 2:1 arányban vereséget szenvedtek. De ez a két pont volt egyetlen vesztesége a favoritnak, megnyerte a II. osztály bajnokságát és a legközelebbi évben már felkerült az első osztályba. Az UTE-nak meg kellett elégednie a tiszteletet érdemlő negyedik hellyel.

A futball-szakosztály működése nem merült ki csupán a bajnoki mérkőzéseken való részvétellel. Nagyszámú gárdájából kitelt a második és harmadik csapat is. A második csapat első mérkőzését a Kőbányai Sport Klubbal tartotta és 3:0 arányban győzött. De győzelmet hozott a harmadik csapat első startja is, amidőn megverte az Újpesti Haladás Sport Ifjak első csapatát. Ennek a mérkőzésnek az az érdekessége, hogy a játék egyetlen gólját Langfelder Ferenc lőtte. Az első csapatnak barátságos mérkőzésekre is jutott ideje, amelyeket váltakozó szerencsével abszolvált. Az utánpótlásra már akkor is gondoltak Újpesten és talán az UTE állította pályára az első ifjúsági csapatot. Az ifjak mestere és vezetője Pozsonyi Imre volt, soraikban pedig néhány, még ma is ismerős névre akadunk. Papp-Szilágyi, Koós, Kincs, Egyenesi, Glotzbach és a Molnár-fiúk voltak a csapat erősségei.

A tornateremben is serény munka folyt. Abban az időben nemcsak a tornászok, hanem úgyszólván az egyesület minden működő tagja, tehát futballisták, atléták és vívók is részt vettek a tornaórákon.

Az ez évben is megtartott díszturnánk mellett nagy sikere volt a Közművelődési Kör dísztermében megtartott első vívóversenyünknek is. Maga az Egyesület elnöke is indult, de a győztes Pásztor Sándor, második Vágó Miksa, harmadik Grünbaum Ede lett.

Az 1901. év június 30-a újból jelentős dátum az UTE történetében. Ezen a napon rendezte meg az egyesület első nyilvános atlétikai versenyét. A vasárnapi verseny reggelén valamennyi versenyző megjelent a pályán, hogy atlétikai versenyre alkalmassá tegye a területet. A futópálya külső széle körül vagy 10 méteres távolságban másfélméteres cölöpöket ütöttek a földbe. A cölöpökön kétsoros, vastag köteleket húztak végig, hogy elkerítsék a nézőteret a pályától. Felmérték a futószámok távját, megásták a magas- és távolugrás helyét, kijelölték a start- és célvonalakat, a súlydobó-négyszöget, a 100 méteres síkfutás külön pályáit, alacsony fácskákkal jelezték a handicap-versenyek előnyeit, szóval reggeltől délig ástak, fúrtak, faragtak, meszeltek és dolgoztak, hogy aztán délután versenyezzenek. A ma atlétái bizonyára tisztelettel gondolnak elődeikre. Pedig akadt olyan versenyző is, aki

majd minden számban indult. Így Kéméndy Ernő nyerte a 100 méteres síkfutást (12 másodperc), a magasugrást (1,65 m), a távolugrást (5,40 m) és finisembere volt a győztes stafétacsapatnak. Nem is szólván arról, hogy ő volt a délelőtti pályamunkálatok parancsnoka és a verseny programjának betűi szerint — a verseny pályabírája! — A versenyprogram különben is arról tanúskodik, hogy a versenyzők sorában ott találjuk Relle Pál, a kitűnő író, Fehéri Ákos, a korán elhunyt kitűnő hátvéd és futballbíró, valamint Fischmann Leó, az Egyesült Izzólámpagyár mai ügyvezető-igazgatója nevét. — Az UTE dalos krónikása így énekelte meg az első atlétikai versenyt:

„Menj haza anyám és sirj,

Kéméndy minden díj, de minden díj!”

Az érmeket és tiszteletdíjakat csak az elismerés és erkölcsi dicsőség pótolta, a versenyzők mégis elégedettek voltak, mert a verseny tiszta bevétele meghaladta a 100 koronát, a kiadási oldalra egyetlen fillért sem kellett bejegyezni, hiszen minden munkát maguk a versenyzők végeztek. — Bizony ez ma megmosolyogni való idealizmus!

Az 1902. év küzdelmeiben új nevekkal találkozunk. Szabó Dezső mai társelnökünk, Földes Lajos, Vadász Izsó, Schwarcz Jenő, Szalkay Béla, Kuschner János, Fandl Géza, Rozmann Antal, Vermes Sándor, Barcsai Ákos, Petz Béla, Novák Sándor, Fehér Sándor és Prácsér Imre bővítik ki a gárdát, amelyhez már felnőttek az ifjúságiak közül a Molnár testvérek és Glotzbach Kálmán. Ebben az évben meggyengült a futballcsapat, mert a fővárosi egyesületek nagyobb versenyzési lehetősége Pestre csábította néhány játékosunkat, akik helyébe ifjúságiak kerültek. Ennek az időleges hanyatlásnak kedvező hatása azonban már a legközelebbi esztendőben busásan mutatkozott. Mert amíg az 1902. esztendőben az UTE egyik legsivárabb periódusát jegyzi fel a krónika, addig a rákövetkező év a fejlődés leghatalmasabb talpkövét ásta soha meg nem ingatható fundamentumba.

1902-ben a tornászok és vívók csupán a gyakorlati órákra jártak el, de alig jelentek meg a nyilvánosság előtt. A futballcsapat pedig, amely az előző esztendőben respektábilis sikerekkel ostromolta a bajnokság fellegrát, bizony a sereghajtók sorában foglalt helyet. Ami tulajdonképpen nem jelentett fiaskót, csupán a fejlődés természetes útját jelezte. Hiszen a fővárosi csapatokba vándorolt jobb játékosaink helyére került ifjúsági erőknél még ismeretlen terület és túl nehéz feladat volt a bajnokság. De bőségesen elegendő volt ahhoz, hogy megedződjék az ifjú gárda és versenytapasztalatokra szert téve az elkövetkezendő új esztendőre már harcos és izmos csapatot legyen az UTE hadseregének.

Így érkezett el az UTE ragyogó esztendejéhez, az 1903.

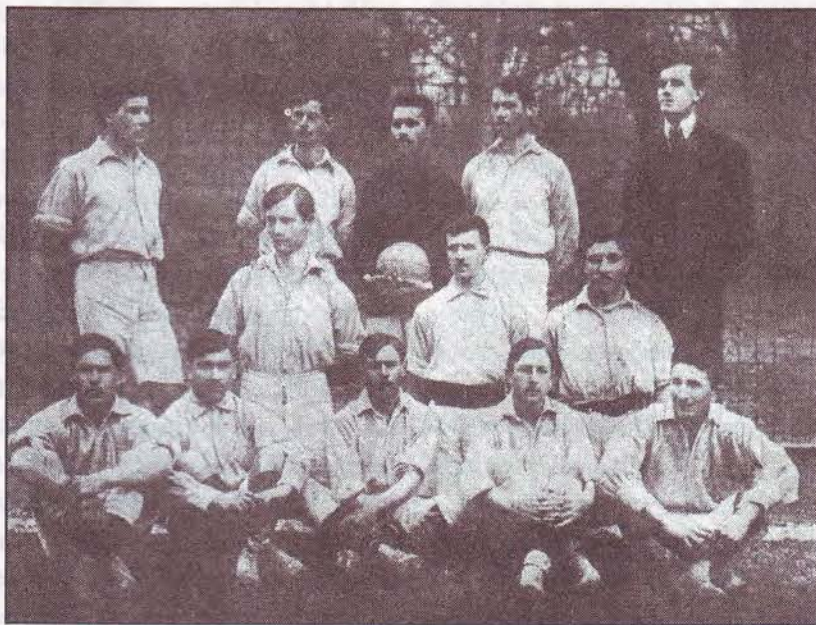
évhez. Az év eleji közgyűlés új kormányt állított az UTE élére. Az elnök Vágó Miksa, főtitkára Pásztor Samu, pénztáros Kada Arnold lett. Az immár a labdarúgásban is tényezővé vált UTE első, az egyetemes magyar labdarúgósporthoz szemponkjából is jelentős lépése az ő kormányzatukhoz fűződik. A mező, a rét, mint futballpálya lassan idejét múlta. Persze nem generálisan, hanem csupán a bajnokságban résztvevő egyesületek számára. A magyar labdarúgás legfőbb öre, a Magyar Labdarúgók Szövetsége fölülvizsgálta a sporttelepeket és csakis az általa hitelesített, tehát méreteiben az internacionális szabályoknak megfelelő, bekerített pályákon engedte meg a bajnoki mérkőzések lejátszását. Az UTE-nek tehát választania kellett: vagy a főváros — az akkori viszonyokhoz képest — rendezett sporttelepeire viszi be bajnoki mérkőzéseit, vagy Újpesten épít megfelelő pályát. Csak természetes, hogy a tetterős ifjú kormány az utóbbi mellett döntött és alig néhány hónap múlva, május derekán, százados fák árnyékában, pázsitok gypén, megnyitotta kapuit annyi forró, nagy siker örökké felejtethető színtere, a híres Népszigeti-pálya. Persze, ez nem ment olyan gyorsan, mint ahogy ezt leírjuk.

Január havában határozatott el a pálya megépítése és májusban máris az avatásra került a sor. A rendelkezésre álló igen rövid időben tehát hallatlanul lázas munka folyt a Népsziget rendezetlen mezőin. Alig hogy felengedett a téli fagy, munkához látott minden tényező. Mérnökök rajzoltak, terveztek, vállalkozók kalkuláltak és az UTE vezetősége azon törte a fejét, hogy miképpen váltsa valóra a sok szép tervet — a semmiből. Dehát az örökké dolgozó, a mindig erős akarattal haladni vágyó UTE nem ismert akadályt. Újpest város — akkor még nagyközség — előjárósága példás szeretettel szegődött reprezentáns sportegyesülete szolgálatába és megjelentek a Népszigeten a községi hajdúk, a kétkerekű kordék, no meg maguk az UTE-isták, tornászok, atléták, vívók és labdarúgók, hogy műhelyt, irodát, iskolát otthagynak, munkához lássanak. Méteres fűrészek, holdvilágos csendes éjszakákon, lopva, susogva vágták tövibe évszázadok hatalmas vastag derekú fáit. Csattogó csákányok még azon éjszaka döngették a sugáralakban, hosszú méterekben elágazó, karvastagságú fagyókereket, hogy mire pirkad a hajnal, minden áruló nyom eltűnjék, mert hiszen az erdő-felügyelőség szigorúan tiltotta a fák irtását, és a terület használata csak azon feltétellel lón engedélyezve, ha az erdő fáiban nem lesz kár téve. Futballpályához azonban sima terület kellett és ezen más módon nem lehetett segíteni. Midőn ilyképpen meg lett egy futballpálya és az azt övező futókör szabályos méretének megfelelő sík terület, hozzáfogtak a talaj egyengetéséhez. Kis talyigák felpúpozva hordták a felesleges homokot a pálya oldalára, hogy ott lejtősen

feltöltve megalapozták a „tribün” helyét. Maga a pálya tehát úgy ahogy, csak elkészült volna, de hol volt még a kerítés. Ehrenwald Vilmos építési vállalkozó, mindig és mindenben áldozatkész tagunk, oldotta meg a fogas kérdést. Tízezer négyzetméter területet kerített be fehér, sima deszkával — hitelben. Talán nem is kell a történelemnek külön feljegyezni, hogy ezt a követelést az Ehrenwald cég hosszú esztendőkön keresztül a kétes követelések között vezette, míg aztán megunva a felesleges könyvelgetést, 1920-ban végleg leírta. De ki törődött akkoriban ilyen csekélységekkel. Egy, egyetlen szent cél lebegett minden uteista előtt: valóra váltani a legszebb álmot, megnyitni a népszigeti pályát.

országos rekordját 54 másodperces idővel, melyet azonban a szövetség nem hitelesített. A pályanyitó labdarúgó-mérkőzésen az első osztályú Műegyetemi Atlétikai és Football Club volt az UTE csapatának az ellenfele. A mérkőzést természetesen a műegyetemiek nyerték, de a 3:1 gólarány, valamint a játék képe a fiatal újpesti csapat erkölcsi győzelmét tükrözte vissza.

Az új otthon, a megszokott pálya szárnyakat kölcsönzött a csapatnak és a nyári időszakban, a bajnoki szezon befejezése után, sorra invitálta kies fekvésű, árnyas pályájára a főváros első osztályú csapatait. A pesti nagy csapatok jöttek, láttak — és kaptak! A MUE 1:0, az MTK 4:2, a 33-asok 7:2 és a bajnok FTC 3:1 arányú

Az UTE labdarúgó-csapata 1903-ban

1903. május hó 24-én, egy napsugaras tavaszi vasárnap délutánján, pontosan 3 órakor díszmenetben vonult fel az UTE száztagú, tiszta fehérbe öltözött tornászcsapata és az új pálya közepén csillagalakban felsorakozva elénekelt a magyar imát: a Himnuszt. Vagy 3000 főnyi ünneplő közönség nézte végig a: „torna- és atlétikai versennyel egybekötött futballmérkőzést”. (Így hirdette a megnyitó ünnepség műsora.) A felvonulást példásan rendezett szabadgyakorlatok, korláton, lovon és gyűrűn való szergyakorlatok követték, de a legnagyobb tetszést az UTE mintacsapatának nyújtógyakorlatai aratták. Az öt atlétikai szám győztesei a következők voltak: 100 yardos síkfutás: Kéméndy Ernő (10,8), súlydobás: Gulácsy (8,80), rúdugrás: Dokuly (2,46), 1/2 angol mértföldes síkfutás: Szücs Aladár, aki, mint a Nyugati Labdarúgók Alsőzetsége társelnöke és a Magyar Futballbírák Testülete nyugati alosztályának elnöke, ma is egyike labdarúgósportunk legmozgékonyabb vezető férfiainak. És ezen a versenyen futotta Statocsny (Szemere) János a 400 m síkfutás

vereséget szenvedett a labdarúgás új fellegvárában, a Népszigeten. Ezeknek a győzelmeknek, a sportbeli sikeren felül olyan jelentősége volt, amelynek nagyságát csak ma, a történelem távlatából tudjuk megítélni. Ezeken a nyári mérkőzéseken „mint vendég” szerepelt először lila-fehér színekben az Aschner család egyik tagja, atlétikai szakosztályunknak mai érdemdús elnöke: Aschner János. Ő, mint műegyetemi hallgató, a MAFC-ban küzdött a bajnokságért, de öccse, György, csakhamar állandó tagja lett az UTE első csapatának.

Kevéssel a pályamegnyitó után elkészült az új sporttelepen két teniszpálya. Azt is csak ma, évtizedek elmúltával állapította meg a krónika, hogy a két teniszpályának szintén nagy történelmi jelentősége van. Ide járt ki teniszezni, mint az UTE egyszerű tagja, a mai elnök, Aschner Lipót és felesége.

A nyári játéktilalmat vígan végigfutballozó csapat ősszel nagy formára futott fel és végig verve összes ellenfeleit, megnyerte egy ponttal a másodosztályú

bajnokságot. Ámde a másodiknak helyezett Főv. TC megóvta egy harmadik egyesület, a BSC ellen elvesztett bajnoki mérkőzését azon a címen, hogy ez utóbbi egyesület csapatában igazolatlan játékos játszott. Az MLSZ megsemmisítette a mérkőzést, 2 pontot a Főv. TC javára írt és így — más hibájából — az UTE-t elűtötte a jól megérdemelt bajnokságtól.

Az 1904. évet tehát újra a második osztályban küzdötte végig a lila-fehér tizenegy. Még pedig olyan eredménnyel, amelynek párját hiába keressük a magyar futballsport annáleszeiben. 12 mérkőzésen minden ellenfelét imponáló fölényrel legyőzve, egyetlen pontvesztés nélkül, 84 adott gól ellenében 6 gólt kapva, megnyerte a másodosztályú bajnokságot. Nagyszerű győzelmei közül itt csak a két legnagyobbat, a Tipográfia ellen 15:1 és a Postatakarékpénztár elleni 22:0 arányú győzelmét említjük meg. A bajnokcsapat a következő összeállításban aratta diadalait:

Molnár I		Bej	Vermes	
Barcsay	Szabó		Kuschner	
Prácsér	Herczeg	Petz	Molnár II	Fejér

De nemcsak az első csapat, hanem a tartalékcsoport is győztes lett a maga kategóriájában, megnyerve a szövetségi díjat a következő összeállításban: Schwarcz — Égelmayer, Rosmann — Fandl, Szalkay, Lebovits — Mentschl, Novák, Ludwig, Winternitz (Sándor), Faragó.

Ugyanezen esztendőben, még mint másodosztályú csapat, rendezte az UTE első nemzetközi mérkőzését. A jó nevű Grazer Acvult a lila-fehérek vendége, amelyet 5:1 arányban le is győzött.

Az UTE, mint a másodosztály bajnoka, jogot formálhatott az első osztályba való bejutásra, ha erejét az első osztályú bajnokság utolsó helyezettjével összeméri és ebből az összecsapásból fölényét beigazolja. Az UTE és a Főv. TC között tehát két osztályozó mérkőzés folyt le, melyek egyikét az újpestiek 1:0 arányban megnyerték, míg a második 1:1 eldöntetlen maradt. Az osztályozó mérkőzések eredménye alapján az UTE bevonult a magyar „first class”-ba.

A labdarúgás mellett a többi sportágakban is élénk élet uralkodott a Népszigeten, de kifelé csak az atlétika — az is az egyetlen Kéméndy révén — képviseltette magát. Kéméndy Debrecenben a DAC országos versenyén 11,4-es idővel megnyerte a 100 méteres síkfutást, a MAC nemzetközi versenyén pedig a 120 yardos gátfutásban lett első, míg a 100 méteres síkfutás Király-díjban második.

Az 1905. esztendőben az UTE már az első osztályú futballbajnokságban vett részt és rögtön hozzátehetjük, hogy még a legvérmesebb reményeket is felülmúló nagyszerű eredménnyel. A startnál az FTC kitűnő csapatát

kapta ellenfelül és bár attól 2:0 arányú vereséget szenvedett, mégis a sportközvélemény osztatlan sikernek könyvelte el bemutatkozását. És valóban, második mérkőzésén már 1:1-re végez a MAC ellen, hogy harmadszorra a MUE felett már 2:1 arányú győzelmet arasson. Az új első osztályú csapat tehát kombattáns harcosa lett a legjobbaknak és az esztendő végén elfoglalta a tiszteletreméltó negyedik helyet, maga mögött hagyva olyan előkelőségeket, mint a MAFC, MUE és MAC. — A csapat csaknem ugyanazon összeállításban játszottá végig az esztendőt, mint amelyben a másodosztályú bajnokságot megnyerte. Ebben az esztendőben is akadt nemzetközi vendége az újpestieknek, a prágai Smichov, amelyet 6:0 arányban fölényesen legyőztek.

A labdarúgás sikereit nem nézték tétlenül a többi sportágakat kultiválók sem és nagyon élénk atlétikai életet varázsolt a Népszigetre az új éra, amelynek agilis vezére, dr. Oszmann Mór főorvos, az UTE új elnöke volt. Az atlétika akkortájt még csak mostohagyermek volt az egyesületnek és az egész szakosztályt úgyszólván maga az egyetlen országos viszonylatban is elsőrangú újpesti atléta, Kéméndy Ernő képviselte. Kéméndy indult a Ráckevei Atlétikai Club országos viadalán és a távolugrásban 6 méter 46 centiméterrel első lett, míg a 100 méteres síkfutásban és a 120 yardos gátfutásban a második helyen végzett. Távolugró eredménye közel állott a magyar rekordhoz és sportkörökben nagy szenzációt váltott ki. Az UTE kitűnő atlétája ezzel „beérkezett” és a lila-fehér színeket most már csaknem minden jelentősebb versenyen ott lehetett látni. Kéméndy versenyzői kedve egyre jobban fokozódott és a MAC nemzetközi versenyén már mint a 100 méteres Gerenday-vándordíj győztese 11 másodperces kitűnő idő alatt szakította el a célszalagot. Rövidesen külföldi pályán is megjelent Kéméndy és Bécsben egy második és két harmadik helyezést szerzett ami első külföldi kísérletnél szintén elsőrangú eredménynek számít. De nemcsak a versenyzésben nagy Kéméndy, hanem a nevelésben is. Maga köré gyűjtötte a könnyű atlétikát megszerető ifjúságot és már ebben az esztendőben ifjúsági és junior-versenyeken is megjelent az UTE. Legeredményesebb tanítványa Molnár Ferenc, az UTE kiváló válogatott hátvédje volt, aki a BAK versenyén megnyerte a 100 méteres futást 11,8 mp. alatt és a labdatávugrást 47 méter 60 centiméteres eredménnyel. Ugyancsak Molnár nyerte meg a III. ker. Torna- és Vívó Egylet versenyén 52 méteres eredménnyel a labdatávugrást.

A torna és vívás ezalatt a tornateremben rendszeresen folyt, de csak házi versenyeken adott életjelt magáról.

A Magyar Labdarúgók Szövetsége határozata következtében az 1906. év tavaszán a bajnoki mérkőzések

szüneteltek, hogy áttérhessenek a külföldön már akkor bevezetett és ma is dívó őszi-tavaszi bajnoki esztendőre. Ez azt jelenti, hogy ősszel játsszák le a bajnokság első fordulóját, míg a második fordulóra mindenkor tavasszal kerül a sor. Az 1906-ban ilyképpen elmaradt tavaszi bajnoki mérkőzések helyett a Brüll Alfréd-serlegért mérkőztek csapataink és az UTE ebben a küzdelemben az 5. helyet foglalta el. Barátságos mérkőzései sorából kiemelkedett pozsonyi vendégjátéka, amelyen a nagy játékerőt képviselő Pozsonyi TE csapatával 2:2 arányban eldöntetlenül végzett. Az esztendő legkiemelkedőbb labdarúgó eseménye azonban az volt, hogy június havában már angol elsőklasszisú professzionalista csapat, a Southampton, a Népszigeten az UTE csapatával mérkőzött és habár az angol profik természetesen győztek, csakúgy az újpestiek, mint a fővárosban a BTC és a MAC ellen, mégis nem kis büszkeséggel töltötte el az újpestieket, hogy e három mérkőzésen az egyetlen magyar gólt újpesti csatár lőtte az angol kapuba.

A könnyű atlétika ragyogó eseményeiről számolhat be a krónika ebben az esztendőben. Kezdjük mindjárt a legjelentősebbel. A Magyar Atlétikai Szövetség bajnoki viadalán Kéméndy Ernő 18,5 mp.-es idővel első lett a 120 yardos gátfutásban, megszerezvén a lila-fehér színek legelső atlétikai bajnokságát. A Nemzeti Sport síófoki versenyén, a gátfutásban elért első és a magasugrásban megszerzett második helyével megnyerte Kéméndy az összetett versenyt, míg a BAK viadalán a 100 yardos síkfutásban ugyan csak második lett, de maga mögött hagyta Schubert Ernő és Simon Pál többszörös bajnokokat.

Augusztus végén folyt le a népszigeti pályán az UTE első országos atlétikai versenye, amelynek startjánál több mint száz más egyetbeli atléta jelent meg. A tömeges mezőnyökből mégis elég sok újpesti siker fakadt: Kazár Tivadar első lett az 1 angol mérföldes síkfutásban Oravecz második a súlyban (10,67) és diszkoszban (30,38), Dénes-Deckner második a magasugrásban (160). A Molnár I., Dénes, Fandl, Kéméndy összeállítású stafétacsapat pedig 44,4-es jó idő alatt szintén második helyen végzett, megverve a MAC és a BTC stafétáját. Kazár még a BTC versenyén is jól szerepelt, amidőn az 1000 méteres síkfutásban a rekordot futó Bodor Ödön mögött, második lett.

Bár minden atlétának álma és legnagyobb dicsősége a magyar bajnoki cím, mégis a legnagyobb örömmel jegyezzük fel, hogy Kéméndy Ernő mint immár magyar bajnok, Prágában, a cseh bajnokságokban is indult és 6,29 métert ugorva, megnyerte Csehszlovákia távolugró bajnokságát, míg a 100 yardos gátfutásban a világhírű Duncer búr gátfutó bajnok után, mellszélességgel második

lett. De amíg a búr 3 gátat döntött addig a mi bajnokunk gátdöntés nélkül futott a célba. Az őszi bajnoki viadalokon folytatta Kéméndy győzelmi szériáját. Temesvárott, a 100 yardos síkfutásban 10,6-os jó idő alatt megnyerte Temesvár bajnokságát és 165 cm-es magassággal második lett a magasugró-versenyen. Az MTK viadalán pedig elsőnek végzett a 120 yardos gátfutásban. A kitűnő atléta sokoldalúságát bizonyítja, hogy ebben az esztendőben ő volt az egyesület torna-művezetője és bizonyára még igen sokan emlékeznek a vezetése alatt megrendezett díszturnákra, amelyekről azt is feljegyzi a krónika, hogy vasárnap délután a bajnokságért küzdő futballisták, mérkőzés után lihegve rohantak át a tornaterembe, hogy a futballdressz helyébe felölthessék a rövid ujjú tornászinget. Kazár Tivadarnak az MTK versenyén az 1 angol mérföldes síkfutásban (5,25) aratott győzelme zárta le az esztendő diadalsorozatát. A futbalcsapat az 1906. év őszén megindult küzdelmek végén a 4. helyet okkupálta. Ebben az esztendőben tett bírói vizsgát Schwarcz Jenő, az UTE kapusa, hogy csatlakozzék Kéméndy és Langfelderhez, akik már akkor ismertnevű futballbírák voltak.

Az 1906. év történetéhez tartozik még az is, hogy Molnár I. és II. Magyarország reprezentatív futballistái lettek és Prágában a csehek elleni válogatott mérkőzésen becsületet szereztek nemcsak a lila-fehér színeknek, hanem hazánknak is. Bármily nagy örömet szerzett is azonban a két kiváló játékos kitüntetése, mégis nagy áldozatokat követelt. A két Molnár testvér Prágából való hazatérte után bejelentette az UTE-ból való kilépését és tavaszra már egy fővárosi egyesület színeiben szerepelt. Velük tartott öccsük, Molnár III. is és ugyanerre az időre esett a csapat másik három erősségének, Fejér, Pracser és Petznek távozása, akik közül a két első vidékre költözött, míg a harmadik katonai szolgálatának teljesítésére Bécsbe vonult be.

Így kezdődött az 1907-es esztendő. Csak természetes, hogy a vezetőség a hat legjobb játékosától megfosztott csapat megerősítésére törekedett. Ez a törekvés szülte azután meg a második fúziót: az Újpesti Törekvés Sport Egyesület beolvasztását az UTE-ba. Így került az UTE csapatába Szabó Antal, Mentschl, Lévai és velük egyidejűleg Herschkovits és Vranák, akikkel a csapat annyira feljavult, hogy az UTE egy-kettőre kiheverte a nagy vérveszteséget és első külföldi mérkőzésén, Prágában, a nagy hírű Slavia ellen már viszonylagosan nagy sikerrel vendégszerepelt. A mérkőzést ugyan a Slavia 4:2 arányban megnyerte, de ha figyelembe vesszük, hogy abban az időben a cseh bajnok a kontinens legjobb csapatának számított és Berlin, Bécs, Budapest csapatait legtöbbször kétszámjegyű eredménnyel győzte le, úgy ezt

az eredményt az akkori sajtó magyar sikernek könyvelte el. Hogyis ne, hiszen alig múlt el két hét, hogy a Budapesti Atlétikai Club a Slaviától 16:0 arányú vereséget szenvedett. A reorganizált csapat egyébként váltakozó szerencsével szerepelt a bajnokságban, de azért szilárdan tartotta pozícióját az első osztályban.

Annál nagyobb eredményekkel örvendeztette meg az újpestieket az atlétika: Kéméndy megismételte tavalyi bravúráját és a 120 yardos gátfutásban megvédte bajnoki címét. Az elmúlt esztendei 18,5 idejével szemben a második bajnokságot 17,4 idővel nyerte meg és ezzel az akkori magyar rekordot beállította. A kiváló bajnok azonban ezzel a teljesítménnyel sem volt megelégedve és az Atlétikai Szövetségnél rekordjavításra jelentkezett. Kísérletének meg is lett a jutalma, mert a szövetségi kiküldötték előtt 17 másodpercre, majd a néhány nap múlva megtartott újabb kísérleten 16,8-ra javította a 120 yardos gátfutás magyar rekordját. Ez a rekord aztán csak esztendőök múltán — az új atlétikai stílus és tréningrendszer bevezetését követően — lett megdöntve. Kéméndy még ugyanezen esztendő bajnoki viadalán a távolugrásban 629 centiméterrel második helyen végzett és megnősülve, befejezte versenyzői szereplését.

A fiatalok mesterük nyomdokaiban haladva szintén becsülettel képviselték a lila-fehér színeket. Dénes, Oravetz és Horváth az UTE versenyén értek el helyezést és a két előbbi a BEAC versenyén ugyancsak sikerrel szerepelt. Az 1908. évben már egy újabb sportágban jelennek meg az UTE versenyzői. Weinberger, Schwarzenberg és Ludwig a BAK országos birkózó versenyén viszik győzelemre a lila-fehér színeket, hogy megalapozzák az UTE későbbi nagyszerű birkózó szakosztályát.

Az atlétika és a torna művelése ebben az esztendőben csaknem kizárólag az UTE keretein belül való működésre korlátozódott. A labdarúgásban szilárdan tartotta a csapat pozícióját, hiszen az 1907/1908. évi első osztályú bajnokságban negyedik helyen végzett. Az 1908. őszi meginduló 1908/1909. évi bajnoki küzdelmekben azonban lényegesen meggyöngült a csapat, mert Mentschl, Lévai és Rozmann vidékre költözött, a helyükbe került fiatalok, Fürst Béla, Matesz, Szinai, Imre és Kardos pedig az elmúlt két esztendőnek egy csapatra való veszteségét még nem tudták pótolni.

Ebben az esztendőben nagy gyász érte az UTE-t. Virágzó fiafarságában, borzalmas tűzvész okozta halállal költözött el az élők sorából az újpesti labdarúgás egyik megteremtője, az UTE akkori futballintézője, Ladányi Dezső vegyész-mérnök. Emlékét minden UTE-ista, örökön, kegyelettel fogja megőrizni.

A nagy csapásért akarta talán az egyesületet a sors

kárpótolni olyan újabb nevek feltűnésével, amelyek az UTE történetében később jelentős szerephez jutottak. Így ebben az évben ismerkedünk meg a szokatlanul nagy agilitású Salgó Jenő, későbbi főtítkárral, Kardos Arnold, a háborús évek futball-spirituszrektorának, Sikos Géza és Forgács Arnold, az ifjúsági labdarúgás két kitűnő harcosának nevével.

Az 1909. évi közgyűlés Blum Samut ültette az elnöki székbe, alelnök Szemere Ernő és Faragó Lajos lett. Ez az év alig mutatott fel fejlődést. A futballcsapat fiataljai még nem tudtak kellőképpen felfejlődni és ha Surmik személyében egy nem mindennapi tehetség tűnt is fel, a csapat pályája lefelé ívelt, de azért még meg tudta védeni első osztályú pozícióját. A vezetőség azonban nem maradt tétlen. Újabb és újabb gondolatokat vetett a labdarúgás forgatagába, hogy annak nivóját feljavítsa és fejlődését elősegítse. Így született meg a Ladányi-vándordíj, a magyar futball egyik legszebb trófeája, hogy az előző esztendőben váratlanul elhunyt ifjú harcosunk emlékét megörökítse. Az ifjúság intenzív nevelésének rendszeresítésére szolgált az Ehrenwald-serleg, amelyért a háború kitöréséig vívtak bajnoki rendszerű csatákat legelső egyesületeink juniorjai. Az UTE mindenkor büszkén jegyezheti fel, hogy az ifjúsági labdarúgás körül hervadhatatlan érdemei vannak.

Az egyéb sportágakról alig lenne említésre méltó, ha Kéméndy Ernő újabb és — sajnos utolsó bravúráról nem lenne alkalmunk megemlékezni. A két esztendeje pihenő, az aktív sportolástól visszavonult, de az adminisztratív vezetésben annál inkább tevékeny Kéméndy egy szép nyári napon felkereste Kovács Nándor, a BBTE kiváló bajnoka, aki Kéméndy visszavonulása óta birtokolta a gát- és távolugró hegemoniát. A magyar atlétika két büszkesége között a következő párbeszéd folyt le:

— Ernő, Te a jövő vasárnap **indulni** fogsz Arad város bajnoki viadalán.

— Nem értelek, hiszen két **esztendeje** szöges cipő sem volt a lábamon.

— Mégis **indulnod kell**, mert módfelett bosszant, hogy az atlétikai szövetség **éppen** az aradi gátfutásra és a távolugrásra tűzött ki **tiszteletdíjakat** és éppen azon a napon, amelyen az én egyesületemnek, a BBTE-nek a fővárosban van **versenye**. Tudták jól, hogy én természetesen egyesületem versenyén indulok és így egy más egyesületi vinné el a MASZ tiszteletdíjait és Arad város két bajnokságát. Ezért kell neked indulnod és én biztosra veszem, hogy győzni fogsz.

Kéméndy hosszabb kapacitálás után beugrott és két esztendei pauza után, úgyszólván minden tréning nélkül, megnyerte Arad város 110 yardos gátfutó és távolugró bajnokságát. Hazahozta a MASZ két értékes tiszteletdíját,

hogy sikerekben gazdag versenyzői pályafutását olyan ragyogó fegyverténnyel zárja le, amilyenre a magyar atlétika történetében még nem volt példa.

Huszonöt esztendő jubileumát ünnepelte 1910. január havában megtartott évi rendes közgyűlésén az UTE. A legyengült futballcsapat reménytelen szereplése azonban rányomta bélyegét a jubiláris esztendőre. Hiába, a labdarúgás volt a vezető sport és ha abban nem voltak sikerek, nem volt ünnepi hangulat. A 25 éves UTE tehát megelégedett egy a MAC-cal közösen megrendezett jubiláris atlétikai versennyel, amelynek egy részét a Népszigeten, jelentősebb részét pedig a Margitszigeten bonyolították le. A futballban új nevekkal találkozunk. Kovács Aladár, Szidon József, Vanicsek és Goldstein (Köcsög) javítják fel a csapatot, de csak annyira, hogy nem esik ki az első osztályból.

Nehéz atlétikában Csapitzky és László jelenik meg a birkózószőnyegen, súlyemelésben Dörflinger és Soós képviselik sikeresen az újpesti színeket.

A könnyű atlétikában némi javulás tapasztalható. Az UTE klubközi viadalon legyőzi a Postatakarékpénztári Sportegyletet és házi versenyén is új erők tűnnek fel. Így: Lánczy Zoltán és Sebők Manó nyújtanak átlagon felüli teljesítményt, de e versenyek érdekessége, hogy Barna Sándor, a Phöbus Sportegylet mai elnöke, mint az UTE tagja, megnyerte a helyből távolugrást 270 cm-rel, míg Salgó Jenő a 100 yardos síkfutást (11 mp.) és a 220 yardos síkfutás (27 mp.) győztese lett.

A sivar jelen a vezetőket kétszeres munkára ösztökölte. Az Ehrenwald-serlegért vívott ifjúsági küzdelmekben a juniorok csapata nyújtott kárpótlást a nagyok gyengébb szerepléséért. A futballszakosztály vezetői egyik napról a másikra olyan ifjúsági gárdát gyűjtöttek össze, amely kitűnő játékaival megacélozta a jövőbe vetett hitet. És hogy joggal, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy Baubach, Neumann, Szafka, Szemrád, Waldingbrett, Erhatits és Weiner, a későbbi évek kitűnő játékosai bontogatták származikat ebben az ifjúsági gárdában.

Ennek az esztendőnek történetéhez tartozik még az is, hogy az elnöki székbe dr. Héderváry Lehel országgyűlési képviselőt ültette az a közgyűlés, amely dr. Ugró Gyula polgármestert, az UTE alapító tagját és első titkárát az egyesület tiszteletbeli tagjává választotta.

Az 1911. évben beteljesült a végzet: az UTE futballcsapata az 1910/11. bajnoki év végén az I. osztály utolsó helyén végzett és sorsa a II. osztályba való kiesés lett. Az ígéret földjéről, az I. osztályból való lecsúszás nagyon megszokta ülni a kedélyeket. A legtöbb csapatot ilyenkor a felbomlás veszélye fenyegeti. De mi történt Újpesten? Az utolsó meccs, amelyen a kiesés sorsa megpecsételődött, az óbudai pályán folyt le a 33-asokkal szemben. És a vesztes

gárda, ahelyett hogy szerteszéledt volna a meccs után, úgy, ahogyan volt, az utolsó szál emberig, gyalog átbandukolt az újpesti hidon, be a Szécsény-kávéházba, ahol újra felesküdt a lila-fehér színekre és megfogadta, hogy ha török, ha szakad, megnyeri a másodosztályú bajnokságot és visszakerül az első osztályba.

Az 1911/12. bajnoki évet tehát a II. osztályban küzdötte végig a csapat, azonban 1911. őszén, az első forduló befejeztével, már az első helyen végez olyan előnnyel, amely szinte garantálta a végső győzelmet, a bajnoki címet.

Az eseménytelen esztendőből legfeljebb annyit lehet feljegyezni, hogy a futballcsapatba költözött jó szellem éreztette hatását. A sorozatos bajnoki győzelmeken felül a csapat az I. osztályú MAC-ot legyőzte. — És ha már aktív eredményekkel nem is dicsekedhetik az 1911. esztendő, mégis feljegyzésre méltó az a körülmény, hogy az úszószakosztály ebben az évben született meg. Szücs János ez idő szerinti tb. elnök alapította meg s mindjárt hajlékot is szerzett fiainak a pálya mellett, egy 100 m-es versenyusodát létesítve a Duna vizén.

Az 1912. év közepén befejeződött bajnoki küzdelmek eredményeképpen a csapat a helyi rivális URAK előtt 12 ponttal meg is nyerte a II. osztályú bajnokságot és 1912. őszén újra visszakerült az I. osztályba. Újpesten nagy volt az öröm és az újpesti színház díszelőadást rendezett a bajnokcsapat tiszteletére.

Az immár újra első osztályú csapat nemzetközi mérkőzésre is vállalkozik, Karlsbad csapatát 3:2 arányban legyőzi és a bécsi Simmering ellen 1:1 döntetlent harcol ki.

A földművelésügyi minisztérium engedélyével néhány száz négyszögölnyi terület hozzászátolásával megnagyobbítják a népszigeti pályát és újra az UTE új elnöke, Ehrenwald László az, aki a megnagyobbítás jelentős költségeit viseli.

Az atlétikában tovább folyik a serény munka, Vermes, Sebők, Lévai, Balázs, Vajda és Farkas képviselik többkevesebb eredménnyel az egyesületet.

Szücs János rendkívüli szervező ereje és akadályt nem ismerő agilitása nem marad gyümölcs nélkül. Ladányi Sándor, Lechner Károly, Emmerling József, Dénes Béla, Weisz József, Hornyik Gyula, Tichy Henrik, Schwartz Bandi, Radó Lajos, Klein Lajos, a két Diamant, a Kiss és Boschán testvérekből igen szép gárda alakul és most az 50 esztendő ünnepén, amikor a ma fiai az egyesület úszó- és vízipóló-diadalai fényében sütkéreznek, nem szabad megfeledkezni ezekről a nevekről sem.

Az 1913. évben a futballcsapat az első osztály alsó régióiban szerénykedik, azonban a fiatalok — akik az ifjúsági csapatból az első csatásorba kerültek — egyre

fejlődnek és csak idő kérdése, hogy mikorra küzdik fel magukat ismét az élcsoportba.

Annál erőteljesebb a fejlődés a fiatal úszó-szakosztályban. Első nyilvános versenyét az OTE-val közösen rendezi meg a fiatal úszó-szakosztály és Lechner a 100 méteres, Erdélyi (Emerling) a 200 méteres úszásban szerzi meg az UTE első úszógyőzelmét. Ezen a versenyen jelenik meg az első lila-fehér hölgyúszó: Burker Hedvig, aki bár harmadik helyen végez, de mégis az első nő, aki az UTE színeit viszi sikerre.

Siófokon már az újpesti tömegnevelés jelei észlelhetők, amikor a Sió vizében megtartott országos versenyen az első UTE-staféta a MAC után, de az MTK-t megelőzve, második helyen végez. Egyéni számokban Ladányi Sándor, Lechner Károly, Nádas, Dénes, Radó és Emerling szerepeltek szép eredménnyel. Az UTE országos versenyén az egyesület ifjúsági sprintstafétája győz, Lechner és Radó pedig első helyen végez.

Az 1914. évi közgyűlés dr. Kálmán Ödön újpesti ügyvédet választotta elnökké. — Mintha megújodáshoz érne az egyesület. Serény munka és az ezt természet-szerűleg követő sikersorozat vonult be az UTE-ba. A futbalcsapat fiataljai, különösen Neumann Alfréd, Vermes és Baubach végleg arriváltak és a csapat a lila-fehér dresszt öltött Vágó, Priboj és Vogl Istvánnal megerősödve, rohamléptekkel halad a régi dicsőség felé. A bajnokság három utolsó mérkőzésén 3:1 arányban győz a BAK, 6:0 a 33-asok ellen és a dicsősége teljében ragyogó magyar bajnok FTC ellen csak 3:2-re veszít. A vezetőség jutalmazni akarván a csapat szép szereplését, a Népszigetre invitálta Németország többszörös bajnokát, az I.F.C. Nürnberget, amelyet az UTE 4:2 arányban le is győzött.

Az úszók, mintha versenyre keltek volna a labdarúgókkal szintén kivették részüket a fellendülés munkájából. Az újpesti téli kikötőben megnyílt Magyarország első 100 méteres versenypályája. A Magyar Úszó Szövetség itt rendezte meg a Berlin—Budapest városközi mérkőzést és itt látta vendégül Németország legjelesebb versenyzőit, a magdeburgi Hellas gárdáját. Ezen a pályán vívta meg első mérkőzését az UTE vízipólócsapata Hendel, Dénes, Lechner, Emmerling, Tichy, Ladányi, Hornyák összeállításban. Bár nem speciálisan újpesti érdekesség, mégis felemlítjük, hogy itt versenyzett és vízipólózott boldog emlékeztű Komjádi Béla is. Ékes bizonyítékaul annak, hogy az aktív sportolókból lesznek az értékes vezetők, az új UTE úszópályán startolt és győzött először a 100 méteres mellúszásban Kis Zoltán, aki akkor bizonyára még maga sem gondolt arra, hogy alig egy évtized múlva ő lesz az UTE világhírű úszógárdájának vezére.

Az esztendő nagy úszósikere még Ladányi Sándornak a folyambajnokságban való győzelme, amellyel magának a junior-bajnoki címet, az egyesületnek pedig az első úszóbajnokságot szerezte meg.

A régóta várt, rohamléptekben érkezett fejlődést azonban derékban törte ketté a világháború. Vezetők és versenyzők sorban fegyvert ragadtak a haza védelmére. A sportolók gárdája volt az első a harc mezején és az első mozgósításra egyenruhát öltött a vezetők sorából: Kéméndy Ernő, Szemere Ernő, Szücs János, Schweiger Vilmos, Sikos Géza, Salgó Jenő és Langfelder Ferenc. Az aktív sportolók közül: Kuschner, Szabó Tóni, Szabó Dezső, Rozmann, Vranák, Neumann, Besenczi, Vermes, Dorn, Emmerling József, Fogl Rezső, Szidon Vilmos, Vermes Imre, Goda Géza, Lévai Elemér és még ki tudja hányan. Csak természetes, hogy ilyképpen megakadt a munka az UTE-ban. A legjobbak a harcmezőkön, hadifogságban, vagy talán már a hősi halottak megszentelt sorában. Az itthon maradtak közül bizony alig akadt, aki ilyen szomorú időkben az egyesület gyepölőjét kezébe vette volna. De mégis akadt egy! Egyszerű, de lelkes katonája a sportnak, aki megérezte, hogy ha már őt a sors nem vezényelte csaták tűzébe, idehaza hivatás vár rá. Kardos Arnold volt az, aki a lelket tartotta a klubban. Fáradhatatlan munkával gyűjtötte egybe az itthon maradottakat, kiment minden vonat elébe, hátha jön haza valaki, sebesült vagy szabadságos. Ilymódom sikerült neki az UTE működésének folytonosságát biztosítani. És ha minden sportág szünetelt is, a futball még a háború alatt is élt az UTE-ban! Persze a csapat eredményei szeszélyesen változóak voltak aszerint, hogy ki volt véletlenül idehaza. Győzelmeket vereségek követtek, de mégis akadt egy olyan fényes győzelem, amelyet még normális időkben is aranybetűkkel kellene beírni az UTE történetébe. 1917-ben történt, hogy az UTE egy ilyen háborús csapata Bécsben, óriási meglepetésre, 3:1 arányban legyőzte az osztrák bajnok Rapid csapatát.

Amíg idehaza még a nagy világégés idején is becsülettel küzdöttek a lila-fehér színek katonái, addig a harcmezőkről sűrűn érkeztek haza a gyászos híradások. Több mint 30 hősi halott az egyesület vesztesége. Ezekről külön fejezetben fogunk megemlékezni.

Az 1918. év elején agonizálni kezdett a világháború. A központi hatalmak már megkötötték Oroszországgal a különbékét és Szibéria hómezőiről hazafelé vették útjukat a hadifoglyok. Természetesen újpesti is akadt közöttük. A frontról is megjött néhány szabadságos és hogy viszonylagosan kedvezővé váljék a sportolási lehetőség, a katonai parancsnokság megnyitotta az újpesti vasúti hidat, amelyet 3 és fél esztendeig szuronyos bakák őriztek. Újra megnyílt tehát a népszigeti pálya! Február 10-én játszódtott le a

repríz, az UTE 5:1 arányban verte le a VAC-ot, hogy a pálya újjáéledését győzelemmel ünnepelje. A régi otthon új erőt hozott az egyesület vérkeringésébe és a Népsziget vasárnap délutánjai újra hangosak lettek a sportolók és drukkerek örömteli csatakiáltásaitól. A bajnoki mérkőzések mellett nemzetközi mérkőzésekre is vállalkozott a feléledt UTE, vendégül látta a bécsi Floridsdorf és Rudolfshügel csapatait. Az intézői tisztség Kardos munkás kezéből Weisz Mártonhoz került. A háborús évek fáradhatatlan futballvezetője azonban, utódja oldalán továbbra is részt vett a vezetésben. A futbalcsapat új tagja Schaller József már első mérkőzésein a magyar csatárok egyik legjobbjának bizonyult, és Fogl II. 1918. június 2-án öltötte először magára a magyar válogatott csapat címeres dresszét, hogy azt futballpályája végéig, Magyarország minden nemzetközi mérkőzésén büszkén viselje.

Az ősz már rendezett futballviszonyokra talál. Hazaérkezett Langfelder Ferenc és természetesen azonnal bekapcsolódott a futballügyek vezetésébe. Szeptemberben Bécsben vendégszerepelt a csapat és ha a WAF-tól 2 góllal vereséget is szenvedett, a bajnoki mérkőzések során hétről-hétre javult, hogy aztán november 17-én legyőzze az MTK három és fél év óta veretlen „arany-csapatát”.

1919. legelső és talán legjelentősebb megmozdulása az UTE rendes évi közgyűlése volt. Az akkori idők szellemének megfelelően a „fiatalok kormánya” került az UTE élére. De senki se higgye, hogy ez amolyan „forradalmi” választás volt. Nem, ezeknek az új vezetőknek nem „kellett” rövidesen távoznia. Esztendőig nagy sikerrel és bölcs meglátással kormányoztak és nem kis érdemük, hogy konszolidációt parancsolva, békességet teremtve, megalapozták a mai nagy UTE-t.

Az új elnökség összeállítása így festett: elnök Szücs János, társelnök Szemere Ernő, alelnökök Langfelder Ferenc és Neubrand Mihály, főtitkár Salgó Jenő. Csupa olyan férfiú, aki az 1900-as évek elején az egyesület reorganizálásának előharcosa volt.

Ennek az esztendőnek első felében, még az 1918. őszén megkezdett hadibajnokságok tavaszi fordulóját játszották le. A futbalcsapat kvalitásait igazolja a harmadik helyezés. Olyan eredmény ez, aminőt az UTE az első osztályban még nem ért el. A nemzetközi összeköttetéseket ápolva a bécsi Rapid a Népszigeten győz, de már a Floridsdorf vereséget szenved. A labdarúgó szövetség nem tudván rendezni a statuskvót, az 1919/20-as szövetségi esztendőre még hadibajnokságokat írt ki. Ezeken az UTE már az élcsoportban küzd és az MTK-val eldöntetlenül küzdve, az FTC csapatát 3:1-re legyőzi. Ezek az eredmények annál inkább realitásnak tekinthetők,

mert hisz ekkor már a futbalcsapat Knoll — Fogl II., Fogl III. — Kelecsényi, Baubach, Király — Paulusz, Kosa, Priboj, Schaller, Szidon összeállításban játszott és ez a tizenegy véglegesen felvitte a lila-fehér színeket a magyar labdarúgás élcscapatai sorába.

Ha Szücs János volt az elnök csak természetes hogy az UTE háború előtti úszóéleté újra felvirradt. A szakosztály alakuló ülése az úszás fejlesztésére és kegyelete jeléül, a hősi halált halt Emmerling és Bodnár fiatal úszók emlékére, két vándordíjat alapított. Az újpesti kikötőben, közel a népszigeti pályához, újra megnyílik az UTE 100 méteres uszodája, ahol nemcsak a házigazda, hanem a fővárosi egyetek is versenyeket rendeznek. Az UTE-úszók már megszokott vendégei a magyar versenyeknek és csaknem mindegyiken több első és még több második és harmadik helyezést érnek el. Az ifjúsági-, handicap- és hölgyversenyeken is ott látni a lila-fehér színeket. Az eredményeket részletesen felsorolni e helyütt lehetetlen és csak annyit említünk fel, hogy Lechner, Holló, Schwartz, Ladányi és Weisz ismételten megnyerik versenyüket, míg Klein, Emmerling Antal, Földes és a hölgyek közül Schramek egész sereg értékes helyezést szereznek.

Az atlétikai szakosztály is bontogatta szárnyait. Szabó Dezső a vezér, a főmozgató Spindler Viktor. A népszigeti monstre-tehetségkutató versenyen népes mezőnyön indultak és ki tudja, hány mai bajnok próbálkozott akkor, szerény névtelenségben. Máté Ferenc a MAC versenyén a rúdugrásban 315 centiméterrel a második helyen végzett és az országos bajnoki viadalon sem adta olcsóbban. A BAK versenyén is győzött Máté, míg a 800 méteres junior síkfutásban Szemere Pál második lett.

35 esztendő fennállásához ért el 1920-ban az UTE. A jubiláris ünnepségek az akkori időkhöz mértén a legnagyobb csendben folytak le. Atlétikai és úszóverseny, húsvéti futball-torna és jubileumi díszközgyűlés volt az ünnepség programja. Az újpesti városháza dísztermében megtartott gyűlésen megjelent a város vezetősége és a magyar sportélet sok kitűnősége, mert ekkor az UTE már országos viszonylatban is tényező volt. A díszközgyűlés Kéméndy Ernőt az egyesület tiszteletbeli tagjává választotta. Egyébként a jubiláris esztendő rosszul kezdődött. A népszigeti pálya víz alá került, a talajvíz úgyszólván az egész telepet elöntötte és a futbalcsapat újra a 900-as évek harcszínterére, a pamutgyár melletti UMTE pályára szorult. A tavasz azonban felszikkasztotta a földet és húsvétkor már a Népszigeten rendezhette meg az egyesület jubiláris futballmérkőzéseit. Bécs nagyhírű csapata, a First Vienna volt a vendég, amely első napon az UTSE-t 3:1-re verte hogy másnap az UTE csapatától ugyanilyen arányú vereséget szenvedjen. Pünkösdre viszont a Rapid tornájára Bécs városába utazott a lila-

fehér tizenegy és a Floridsdorf ellen 1:0 arányban győzött, míg a Rapidtól 3:2 vereséget szenvedett. Hazai viszonylatban mindinkább emelkedett a futbalcsapat játékereje és ezzel tekintélye is. 1920 őszén újra megindultak az MLSZ bajnokságai. Az UTE, most már nagy játékerőt képviselő csapatával, mint rettegett ellenfél startolt és az őszi bajnokságon az MTK-t 1:0 és az FTC-t 3:1 arányban legyőzve, veretlenül az első helyen fordult.

Az eredmények, a sikerek jelentik a legjobb propagandát. A győzelmek híre, a táviró és a telefon modern hangján eljut a külföldre is és csak természetesnek találta mindenki, hogy az UTE immár first class csapata a külföldi meghívások egész sorát kapta. Megszületett tehát az UTE első külföldi túrája, amely ugyan alig vett két hétnél többet igénybe, de mégis két naptári esztendőre esett. 1920. karácsony két ünnepén és szilveszterén, továbbá 1921. január 1-jén és Vízkereszt napján jelent meg először az UTE csapata Németország jelentős futball-metropoliszaiban és a túra végén büszkén mondhatta Julius Caesarral: „Jöttem, láttam, győztem”. Minden dicséret és minden méltatás helyett beszéljenek az eredmények: Öt mérkőzést játszott az UTE és ötször győzött:

Magdeburgban a Viktória ellen	7:2
Drezdában a Brandenburg ellen	3:1
Plauenben a Sport Club ellen	1:0
Coburgban a Fußball Club ellen	1:0
Lipcsében a Fortuna ellen	2:1

Az úszósportban is beérkezett az UTE. A MUSZ reá bízta a Sajó-kerület irányítását, amit Szűcs János, mint az Úszószövetség alelnöke, olyképpen végez, hogy ismételten leviszi az UTE legjobb úszóit a Sajó vizében megtartott propaganda-versenyekre. A fejlődő szakosztály egyébként folytatja diadalait, amelyek a már az elmúlt évben befutott versenyzőin kívül Héderváry, Körösi, Farkas, Lakos, Kraft, Gábor, Wagner és Virág nevéhez fűződnek. A sok győzelem közül talán a legértékesebb a háromszor 50 méteres vegyes staféta első helye, mint a jövő hegemoniájának kora hírnöke.

Az atlétikában, ha lassú léptekkel is, tovább folyik a megalapozás munkája. Az UTE-URAK klubközi atlétikai versenyének minden egyes számát lila-fehér versenyző nyerte meg, ahogy a MAC országos atlétikai versenyén a rúdugrás első két helyét, Frank és Máté révén, szintén az UTE okkupálja.

A hadibajnokságokat követő, 1920/21. évi első béke-bajnokság 1921. június havában ért véget, és azon az UTE az MTK mögött, az FTC-t megelőzve — a tiszteletreméltó II. helyen végzett, miután e két csapat fölött aratott őszi győzelmére ráduplázva, az FTC-t 1:0 arányban újra legyőzte, míg az MTK-val 0:0 eldöntetlenül játszott.

A futbalcsapatnak ez az óriási fejlődése meghozta a maga anyagi sikereit is. Az 1921. évi húsvéti tornára már meghívást nyert az UTE is, aminthogy a főváros majd minden jelentősebb futball attrakcióját ettől az időtől fogva a „big three”, az FTC-MTK-UTE-koalíció rendezi. Ezúttal svéd csapat, a göteborgi Kamraterna volt a vendég, amelynek annyira megtetszett az UTE, hogy a következő húsvétra azonnal meg is hívta Göteborgba.

A futballbajnokság befejeztével újra túrára megy a csapat, még pedig új területre, Lengyelországba. A túra hét mérkőzése közül ötöt megnyert, egyet eldöntetlenül végzett és egyszer kikapott.

Július elején jött meg a győztes tizenegy Lengyelországból és alig néhány heti pihenő után, már újra útra kel Németországba, ahol négy mérkőzés közül Hannoverben az Arminia ellen 1:0-ra vesz, de Hamburgban az Union ellen 2:0, a bajnok Victoria ellen pedig 5:0 arányban győzve, megnyeri a hamburgi kultúrhét nagydíját. Boroszlóban a „Schlesien” 30 éves jubileumán 8:2-re veri az ünneplő egyesület csapatát. A harmadik túra tehát 15:3 gólaránnyal végződött.

Ősszel az új bajnokság élcsoportjában halad a csapat s telre újra külföldre utazik, hogy eleget tegyen azoknak a megtisztelő meghívásoknak, amelyek külföldi diadalainak elismeréséül, halomszámra érkeztek. Németország és Lengyelország után most már Svájcot is meghódította az UTE. Az ötödik túra minden állomása új meg új győzelmet hozott. Augsburg (5:2), Stuttgart (4:0, 3:0), Freiburg (2:1) és Basel (4:3) az új diadalok színhelyei. Az atlétikai szakosztály folytatja intenzív munkáját. A Népszigeten lefolyt első mezei versenyen Vogel és Bogdány ér el helyezést, míg a MASZ atlétikai viadalán Máténak a rúdugró bajnokságban 315 centiméteres eredménnyel elért második helye érdemel külön említést.

Még dicséretesebb az úszószakosztály működése. Annak ellenére, hogy az újpesti 100 méteres uszoda anyagi okokból megszűnt, mégis egyre szebb és szebb eredményeket vívnak ki az úszók, akik nyáron a Császárfürdőben, télen pedig a Rudasban treníroznak. A régiek mellett Vancsura, Kelemen, Lukács, Fadgyas és Szeszler Böske neve kerül a győztesek listájába. A vízipólócsapat még csak a szövetségi díjért játszott, ahol az első klasszisú egyletek második csapataival versenyez, azonban már most mutatja oroszláncörmeit, a MAC felett 5:2 és a III. ker. elleni 7:1 győzelmével.

Amint látjuk, az uszoda időleges megszűnését meg sem érezte az úszószakosztály, legfeljebb az adott gondot, hogy miként juthat az egyesület egy olyan úszópályához, amely kizárólagosan az UTE tulajdona és annak létét nem veszélyezteti az üzleti vállalkozók kapzsisága. A magyar közmondás szerint a baj sosem jár egyedül. Talán éppen

akkor, amidőn az új uszoda felépítésének terveivel foglalkozott az elnökség, érkezett meg a földművelésügyi minisztérium leirata, amely szerint a népszigeti pálya bérletét 1922-re felmondja, minthogy annak területét 30 évre a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt.-nek adta át, amely ott hajógyárat fog építeni. Bár azóta 14 esztendő telt el és a hajógyárnak még nyomát se látni a Népszigeten, mégis tudomásul kellett venni a magas intézkedést és új, modern pályáról kellett gondoskodni.

A kettős gond kettőzött munkára készítette az UTE elnökségét. Azonnal megtette minden irányban az intézkedéseket. Az uszoda számára ott állott a Duna, de már annál nehezebb volt a futballpályának megfelelő területet találni. Végre a Megyeri út és a Baross utca között fekvő buckás területet szemelték ki. Megalakították az építőbizottságot, amely úgy határozott, hogy részvénytársasági alapon hozzák össze a szükséges tőkét. Pályázatot hirdettek és a beérkezett több pályamű közül Hajós Alfréd műépítész pályaterve lett a győztes.

Elméletben tehát már megvolt minden, csupán három dolog hiányzott: pénz, pénz és pénz! Dehát Szücs János állott az akció élén és az ő fáradhatatlan munkássága mindent leküzdő agilitása ötletessége és leleményessége már előre biztosítéka volt a sikernek. Újpest városa díjmentesen engedte át 30 évre a területet. Dinich Vidor országgyűlési képviselő az Országos Testnevelési Tanács útján 1.000.000 korona erejéig az állam támogatását hozta. — De talán hiábavaló lett volna Szücs János minden agilitása, Újpest város és az állam támogatása, ha ebben a válságos időben nem jelentkezett volna egy férfiú, aki nemes szívével, minden szép és jó iránt való lelkesedésével, mérhetetlen humanizmusával egyik napról a másikra a leglelkesebb UTE-hívő és a legáldozatkészebb mecénás lett. Ez a férfiú Mauthner Zoltán volt, aki nevét aranybetűkkel írta be az UTE történetébe. Neki köszönhető, hogy az ő nagyszerű példáján fellelkesülve, Újpest város egész társadalma az új pálya megvalósításának szolgálatába lépett. Az ipar és kereskedelem, de a kisemberek is, polgárok és munkások siettek a nagy ügy szolgálatába állani. Az előirányzott építési költség lejegyzése hamarosan megtörtént és még 1921-ben került az első kapavágásra a sor. Az UTE évekkel ezelőtt volt elnöke, Ehrenwald László építési vállalkozó, az UTE örökké felejtethetetlen Laci bácsija, ingyen bocsátotta rendelkezésünkre a szükséges nagymennyiségű faanyagot.

Az élő sport közben haladt a maga útján. A versenyzők 1922. tavaszán tovább dolgoztak a Népszigeten, talán azért, hogy az új otthonba már nagyobb képességekkel vonulhassanak be. — Az atlétikai szakosztály járt elől jó példával. Szabó Dezső elnök Holits Ödönt, a kiváló

sportembert szerződtette le tréneréül, és egy-kettőre élénk atlétikai élet kezdődött meg. A komoly munka eredménye hamarosan jelentkezik és az MTK versenyén Székely első lett az 1500 méteres síkfutásban, Máté pedig a rúdugrásban, míg Katsányi és Selmeczi második helyen végez. A MASZ előnyversenyen Selmeczi már megnyeri a 100 és 200 méteres síkfutást és Székely második 5000 méteren. Az atlétaszövetség pontszerző délutánjain már szorgalmasan gyűjtik a pontokat az UTE-atléták.

Még be sem köszöntött az első nyári nap, máris készen állott az UTE uszodája — egyelőre csak kölcsöntutajokon. 50 méter hosszú és 22 méter széles méretével versenyszerűség szempontjából a legalkalmasabb. Az UTE országos úszóversenyén nagy mezőnyök és nagy UTE-győzelmek jegyében nyílt meg a pálya. Heimler a 200 méteres mellúszásban, Kerekes a 100 méteres sprintben, Szesler Böske a 100 méteres hölgyúszásban arattak fényes győzelmeket, de úgyszólván minden versenyszámban a helyezettek között ott lehetett látni a lila-fehér dresszt.

A birkózószakosztály intenzív munkájának eredményeképpen a Postás Sport Egylet országos versenyén Horváth és Nagy gyarapítja az UTE-győzelmek számát. Újdonságszámba ment, hogy a szakosztály országos birkózó versenyét a Népsziget szabad terén rendezte meg.

Megalakul Grünbaum Ede elnökle alatt a kerékpáros szakosztály is. Az UTE-versenyzőket már látni az országúton és a pályaversenyeken. Sőt már az első esztendőben megrendezi az UTE — a Törekvéssel közösen — első országos kerékpárversenyét is.

Labdarúgásban a csapat szorosan kitart az élcsoporthoz és tavasz végén a sorrend: MTK — FTC — UTE. Az ifjúsági csapat azonban nem adta ilyen olcsón. A juniorok megnyerték Magyarország ifjúsági bajnokságát.

A göteborgi Kamraterna valóra váltotta előző évi meghívását és a futballcsapat a húsvéti ünnepeket Szücs János és Langfelder Ferenc vezetése alatt Svédországban töltötte. Göteborgban, Helsingborgban és Borasban hat mérkőzést játszott és csak egyet veszített 3:2 arányban, a göteborgi válogatott ellen. Talán még a sportbeli eredményeknél is nagyobb volt a magyar csapat társadalmi sikere, mert megjelenésével és szerénységével érdemelte ki a csapat a kitűnő svéd sportíró, Carl Linde kritikáját, amely a Stockholm Tidinskenben — az előző évben ott járt sportemberekre célozva — a következőket írta:

„Ezek az újpesti vendégek nem fölényeskedő úszók, nem rátarti birkózók, nem is arisztokrata futballisták, ezek Szücs és Langfelder egyszerű kézműves fiai, akiket az Isten a legszebb emberi erénnyel, a szerénységgel áldott meg.”

1922. június 12-én játszották le a Népszigeten az utolsó bajnoki mérkőzést. Az UTE ellenfele a III. kerületi Torna-

és Vívó Egylet volt, amelynek a Népszigettől való fájdalmas búcsúzás alkalmából 6:1 arányú vereséget kellett elszenvednie. Előzőleg a népszigeti pálya utolsó nemzetközi mérkőzésén a hamburgi Union csapatát 2:1-re győzte le az UTE.

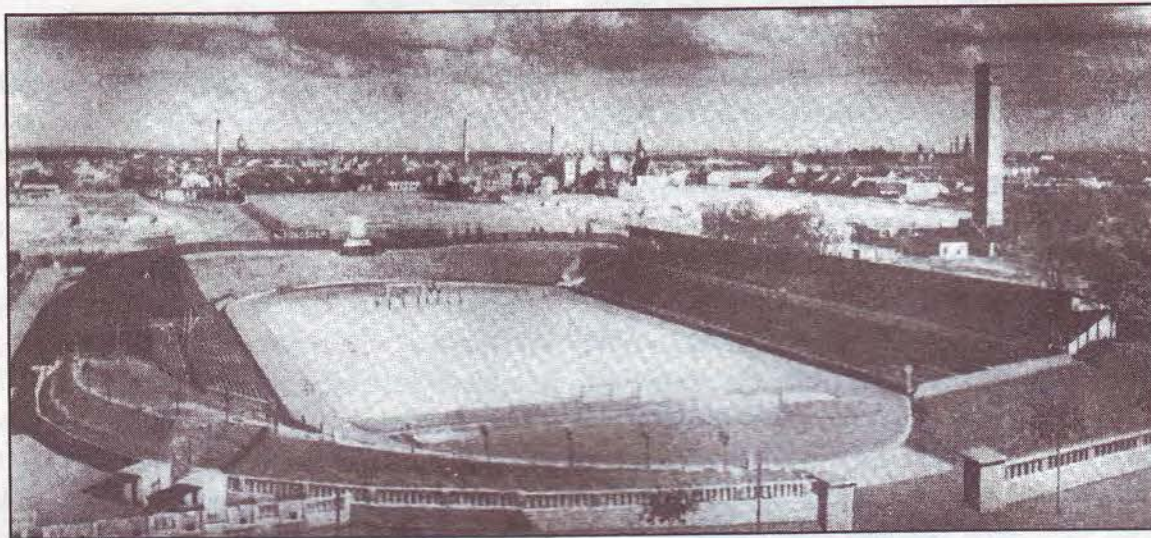
A futballcsapat sikereiből önként adódott, hogy a csapat játékosai közül Fogl III., Schaller, Paulusz, Kósa, Szidon, Peics és Knoll is magukra öltötték a válogatott csapat címeres dresszét és Fogl II. 25. reprezentatív szereplését ünnepelte a labdarúgó szövetség tanácsulése. De a válogatottság megtiszteltetése jut osztályrészül egy ifjúsági játékosnak is, amidőn Emmerling lett az ifjúsági válogatott csapat hávédője.

A hosszú nyári napok folyamán serény munkáskezek csaknem befejezték az új pálya munkálatait és szeptember közepére már készen állott az új sporttelep, amely méreteinél, modern berendezkedésénél és formájánál fogva kétségkívül a legnagyobb magyar sportalkotás lett és mint ilyen, méltán megérdemelte a keresztségben kapott:

A bajnok MTK is csak eldöntetlen árán tér haza a Stadionból.

Az esztendő végén obligát túrájára indul a csapat új világtáj felé. A túraterületek ekkor már dél felé terjednek és az UTE csapata Olaszországot látogatja meg. Öt mérkőzése közül hármat nagy gólarányban megnyer. Róma, Nápoly és Firenze hódol meg a lila-fehér színeknek.

Aminthogy túrával végződött az elmúlt esztendő, ugyanúgy külföldön játszódik le az UTE 1923. évi első szereplése. A divatos túrázások során a csapat ugyancsak kapós lett és vezetői értettek is hozzá, hogy ezt a kedvező helyzetet racionálisan kihasználják. Bár a világháború már régen véget ért, mégis az antant államai sportbélileg csendes bojkott alá helyezték a központi hatalmak országait. A sport azonban számúzi a politikát és legnemesebb feladata a népek testvéri megértésének propagálása. Ennek az eszmének a szolgálatában állott az UTE, amidőn 1923. január végén a világ fővárosában,

A Stadion (Tervezte: Hajós Alfréd)

Stadion nevet. — 1922. szeptember 17-én, ünnepélyes keretek között történt a megnyitás. 15.000 néző csodálta meg Hajós Alfréd művét és tapsolt a 112×70 méretű labdarúgótérnek és a 400 méter hosszú és 12 méter széles vörössalagos futópályának.

A zenekar himnusza, a dalárda éneke után, az állam és a város képviselői beszéltek, majd az UTE elnöksége vette át a pályát, amelyre csakhamar kifutott az első vendég: az FTC zöld-fehér csíkos legénysége, hogy bajnoki mérkőzés keretében megküzdve az UTE csapatával, avassa fel Magyarország legújabb sporttelepét. — Talán azért, hogy a Stadionban minden jól kezdődjék, a házigazda csapata 2:1 arányban győzte le kitűnő riválisát. Az új otthon új erőt kölcsönzött és az 1922/23. bajnoki esztendő első jelentős győzelme után a diadalok hosszú sora következett.

Párizsban összemérte erejét Párizs város kombinált csapatával. A bojkott megtörése tehát az UTE nevéhez fűződik, és ez a tény talán nagyobb siker, mint az, hogy a csapat legyőzte a francia futballistákat. Párizsból Spanyolországba vette útját a lila-fehér expedíció és spanyolországi megjelenésének ragyogó fegyverténye az a kettős győzelem, amelyet Katalánia bajnoka, a C. D. Europa ellen 7:1 és 3:1 arányban aratott.

Idehaza a bajnoki mérkőzések során folytatta diadalmas előre törését és amikor pesti pályán 2:0-ra verte az MTK-t, olyan előnnyel állott a ranglista első helyén, hogy már a sajtó is benne üdvözölte az új első osztályú bajnokot. Ámde a fiatal csapat az egyre fokozódó tempótól a finisben letört és újra meg kellett elégednie a dicsőséges második hellyel. A történelem távlatából ma már

megállapítható, hogy ehhez a letöréshez a túlhajtott külföldi játékok is hozzájárultak, viszont éppen ezek az idegen országokban megszerzett diadalok alapozták meg a lila-fehér csapat nemzetközi hírnevét. Hiszen a külföldi szaksajtó erőlistáján ott díszelgett az UTE neve a 10 legjobb európai csapat sorában.

A már biztosnak vélt bajnokság elmaradása némi reakciót szült. Priboj és Kósa, a csatársor fő erősségei külföldre költöztek és habár helyükre Csontos és Jeszmás személyében új nagyságok kerültek sőt a védelemben Varga kapus és Schäffer középfedezet beállítása erősítésnek számított, mégis az esztendők óta összeszokott együttes nivóját a felfrissített csapat sehogysem tudta elérni. És ez, különösen külföldi viszonylatban, éreztette hatását. A Wiener AC honi pályán ugyan még legyőzött, azonban a nyári holland-német túra négy mérkőzése közül már csak egy győzelem és egy döntetlen, míg a téli német-spanyol túra négy játéka során csupán két döntetlen szerepel a túra-mérleg aktív oldalán.

Az úszásban különösebb fejlődés nem volt észlelhető. A vízi gárda szilárdan tartotta előző esztendei pozícióját, de új nagyságokat nem termelt ki. Annál szebben fejlődött a vízipólócsapat. A II. osztályú bajnokság második helyén végzett és az NSC elleni osztályozó mérkőzésen már ostromolta az első osztály fellegvárát is.

Az úszószakosztály nagy gondjai közé tartozott egy olyan uszoda megteremtése, amely hosszú esztendőkre biztosítja a tréningek zavartalan lehetőségét s egyben versenyzésre is alkalmas. A jól bevált recept szerint újra a város társadalma, elsősorban az ipar és kereskedelem vezérlő egyéniségeitől várta az UTE az új uszoda megteremtésének lehetőségét és a gondolatot csakhamar tett is követte. Szücs János, Fuchs György és Kis Zoltán indította meg azt a társadalmi akciót amely egészen rövid idő alatt összehozta azt az összeget, amely az új uszoda felépítéséhez szükséges volt.

A torna és az atlétika gyakorlása ebben az esztendőben úgyszólván kizárólag intern működésben merült ki.

Már jóval nagyobb dicsérrettel emlékezhetünk meg a birkózó szakosztály mindjobban feltörő munkájáról. Az UTE birkózó versenyén, majd Újpest város bajnokságain, továbbá a társegyesületek viadalain egyre-másra aratnak győzelmeket a hirtelenében feltűnt újpesti birkózók. Elek, Nagy, Nöbl, Srágli és Györgyei a diadalmas versenyzők, akik közül az utóbbi már reprezentatív dicsőséghez is jut, amidőn a göteborgi olimpiászon a magyar színeket képviseli.

A birkózással rokon bokszsporttal ebben az esztendőben találkozunk először Újpesten, az UTE meghívási versenyén.

A kerékpárszakosztály is a fejlődés útjára lépett.

Megrendezte az egyesület országúti bajnokságait, valamint Újpest város bajnoki versenyét.

A legutóbbi esztendők sok csalódása az 1924. évi közgyűlés hangulatát a vezetőség ellen fordította. A mindinkább elburjánzó álamatörtség elleni harc az eredmények rovására ment és a sorozatos győzelemhez szokott kritikusok természetesen a vezetőséget támadták. Ebben a kaotikus állapotban született meg az a gondolat, hogy az egyesület ügyeinek vezetését „erős kézre” kell bízni. A választás Szücs Jánosra esett, aki egy esztendőre diktatori hatalommal vette kezébe az ügyek irányítását.

Az egyesület berkeiben, az új rendszer nyomán, ugyan rend lett, minthogy azonban az „erős kéz” nem tűrt kilengéseket, elmaradtak a gyors sportbeli sikerek és ennek az esztendőnek a krónikása az egyesület reprezentatív sportjának, a labdarúgásnak hanyatlásáról kénytelen beszámolni.

A futballcsapat az 1923/24. évi bajnokságon ugyan még a harmadik helyen végez, de az 1924/25. évi bajnokság őszi fordulóján alig bír lábra kapni. Az új érával érhetően nem szimpatizáló játékosok helyébe került ifjúságiak: Markó, Szemere, Argyelán és Nikó szívet és lelkesedést visznek ugyan a csapatba, de egyelőre még nem tudják pótolni az elődöket. Még akadt ugyan egy-két győzelem és egy bécsi, győzelemnek is beillő, döntetlen az I. Vienna ellen (3:3), azonban meg kell őszintén állapítanunk, hogy a már-már legendás hírű futballcsapat lejtőre jutott.

A birkózók listáján Nemes és Földes Zoltán az új nevek. A szakosztály becsülettel működik. A társegyesületek minden versenyén győzedelmeskednek a lila-fehér színek és Györgyei Ferenc a párizsi olimpiászon az egyetlen és egyben az első újpesti olimpikon.

A kerékpárszakosztály megrendezi Újpest bajnokságait. Lichter országos rekord alatt megnyerte a sváb-hegyi versenyt. Kívüle Szőke, Simafa, Jelin és Hrozenszky aratnak győzelmeket. Azonban az esztendő legkiemelkedőbb ténykedése az, hogy a Stadionban kerékpárpálya létesítése határozottat el és novemberben már megtörtént az ünnepélyes kapavágás.

Hogy a már működő szakosztályok egynémelyikében bekövetkezett hanyatlás ellensúlyozva legyen, ebben az esztendőben alakult meg a teniszjátékot eddig csak passzióból űző tagok sorából az UTE tenisz-szakosztálya, amely Kelemen Béla és Weisz László révén már lila-fehér győzelmeket is hozott, sőt Baumgarten Magda a fedett pályás bajnokságban a második helyen végzett. Az úszószakosztály működésében is öröndetes esemény jegyezhető fel. Ebben az évben nyeri meg az UTE vízipólócsapata a II. o. bajnokságot s ezzel megnyílik az út számára az I. osztályba. Így jutott el az UTE jubileumi

esztendéjéhez, az 1925. évben. Ez az esztendő nemcsak azért legjelentősebb időszaka az egyesületnek, mert akkor ünnepelte meg fennállásának 40 esztendő fordulóját, hanem főképpen azért, mert ennek az esztendőnek elején megtartott évi rendes közgyűlésen hagyta el hat esztendei sikerdús működése után Szücs János az elnöki széket és ebben az évben installálták az új elnököt: Aschner Lipót, aki immár egy évtized óta áll az egyesület élén.

A Szücs-éra sziszifuszi munkájáról, ragyogó sikereiről már eleget írtunk, de nem lenne teljes a kép, ha nem beszelnénk azokról a nagy problémákról, amelyekkel az egyesület vezetőségének az alatt a hat év alatt meg kellett küzdenie. A háború utáni idők rohamos fejlődése, futballcsapatunk felzárkózása, az eredmények megnövekedése újabb és újabb feladatot rótt a vezetőkre. Az ellenfelek birtokolt hegemoniájuk védelmében még nagyobb, még heroikusabb küzdelemre kényszerítették fiainkat s a vezetőknek ugyancsak ébereknek kellett lenniük, hogy diplomatikus, de erőteljes fellépésükkel egyesületünket az élharcos egyesületek csoportjába befogadtassák.

1920. elején, amidőn a hadibajnokságok 15 résztvevő egyletét a status-quo-ante helyreállítása érdekében redukálni kellett, a labdarúgó szövetség vezetői sehogysem találták meg a kivezető utat, mert hiszen bárkit is hagytak volna ki az első osztályból, szerzett jogokat sértenek. A fővárosi egyesületek azon csoportja, amelynek fájt az UTE konkurenciája, nagy titokban elhatározta, hogy az újpesti csapatot kirekeszti a bajnoki küzdelmekből azon a címen, hogy Budapest bajnokságáért csakis fővárosi egyesületek küzdhetnek. Ezt az elhatározást azért kellett diszkrécióval kezelni, hogy a legelső szövetségi tanácsülésen meglepetésszerűen hajtsák végre.

Ámde az UTE-nak a fővárosban is voltak jó barátai és az éjjeli megbeszélésen misztikusan megfogamzott terv már másnap a vezetőség tudomására jutott s az UTE diplomatai 48 óra alatt leverték a puccsot. A sajtó megértően állott az újpestiek igazságos ügyének szolgálatába és a szövetség tagegyeleteinek többsége olyan imponáló eréllyel gyülekezett az ellenpropagandát szóban és írásban terjesztő UTE-vezetők köré, hogy az ellenfél deferálni volt kénytelen és a bizarr indítvány nem is került tárgyalásra. A szövetség évi rendes közgyűlésén véglegesen megállapított első osztályban ott volt az UTE is és onnan többé ki sem került. Az UTE pozíciója pedig a szövetségben annyira megerősödött, hogy az MLSZ alelnökévé választotta Langfelder Ferencet, aki már akkor a Bírótestület társelnöke, majd elnöke volt. De nemcsak a labdarúgásban, hanem az atlétikában is meg kellett küzdeni az egyesület működésének útjába állított mesterséges akadályokkal. Amidőn az UTE atlétikai

szakosztálya oroszláncörmeit mutogatni kezdte és amikor már attól tartottak a konkurensok, hogy az UTE ebben a sportágban is rohamosan fölfelé tör, akkor a magyar atlétikai szövetség tanácsának határozatából kifolyólag az UTE-t a vidéki egyesületek sorába osztották be, ami által fejlődési lehetőségét derékban törték ketté. Az atlétikai szakosztály egy ideig szüneteltette munkásságát, hogy azután annál nagyobb erővel bizonyítsa be rátermettségét, úgy, hogy a MASZ néhány esztendei száműzetés után kénytelen volt a vidéki beosztásában is nagyszerű eredményeket produkáló egyesületet újból a fővárosi egyletek sorába beosztani. Már sokkal kisebb fegyvertény volt az UTE elnökségének az a sikere, amellyel egy másik támadást hiúsított meg. Az eset ma már talán nem is fontos és csak azért jegyezzük fel, hogy lássa az utókor, milyen rögs volt az UTE útja.

Röviddel az újpesti Stadion megnyitása előtt olyértelmű indítvány érkezett a szövetséghez, hogy az új UTE-pályán csakis az UTE rendezhet bajnoki mérkőzéseket. Ez az indítvány azt célozta, hogy azok a fővárosi egyesületek, amelyek nem rendelkeztek pályákkal, bajnoki mérkőzéseiket, amidőn ők a pályaválasztók, kizárólag a fővárosban játsszák le. A sportbélileg megalázó és anyagilag káros indítvány elfogadását a legmodernebb pálya, a Stadion képviselőinek könnyűszerrel sikerült megakadályozni.

Minden intrikánál, minden gáncsvetésnél súlyosabban nehezedett a labdarúgás vezetőinek vállára az álamatörtség problémája. Vádak röpködtek a levegőben, egyleteket, vezetőket rágalmazták. Egyedül Szücs János indított sajtópert és kapott fényes elégtételt a független magyar bíróság előtt, mert az UTE-ra nem tudtak semmiféle álamatör üzelmet rábizonyítani. Szücs János a per megnyerése után azonban lemondott tisztéről.

Az egyesület tehát elnök nélkül maradt, mert az újonnan megválasztott Nemes Oszkár, a kaotikus időszakban csak 3 hónapig bírta elviselni az elnöki tisztséget. Az interregnum idején a klub ügyeit hármas direktórium vezette, amelynek tagjai Szücs János, Langfelder Ferenc és Szabó Dezső voltak.

Az esztendő sportja, rövid intervallum után, javuló tendenciát mutatott. Még Szücs János érdeme a Stadion területén konstruált kerékpár- és motorpálya, amely Európának egyik legmodernebb alkotása volt. Az UTE csaknem minden vasárnap, külföldi versenyzők részvételével kerékpár- és motorversenyeket rendezett s a fővárosi egyletek is itt tartották meg viadalaikat.

A többi sportágakban is élénkebb élet fejlődött. A birkózó szakosztály egyre izmosodott, új és új bajnokokat termelt ki. A vízipólócsapat már az első osztályban küzdött, de az úszósport legemlékezetesebb eseménye

Halasy Olivérnek a folyambajnokságban történt első startja volt. A fiatal úszó, általános meglepetésre, neves bajnokok hosszú sora előtt másodiknak érkezett a célba és ha pályaelhagyás miatt néhány hellyel hátrább helyezték is, a magyar vízisportnak ez a ragyogó nagysága, mégis ezen a napon arrivált. A futbalcsapat küzdött le leggyorsabban a kritikus idők nehézségeit és csakhamar újra az élcsoporthoz tornáztatta fel magát. Ennek az örömdetes javulásnak minden érdeme az átmeneti idők futballvezetőjé, Ladányi Sándort illeti, aki a lila-fehér színekért minden áldozatra kész volt. Amidőn a direktorium átmeneti misszióját befejezettnek vélte, minden erejével arra törekedett, hogy a 40 esztendő egyesület élére, egy, az UTE múltjához és tradícióihoz méltó, vezetésre predesztinált, olyan elnököt találjon, aki az UTE sok vihart látott hajóját csendes vizekre kormányozza. — Így merült fel Aschner Lipót, az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. vezérigazgatójának neve. Aschner Lipót, a nemes emberbarát, első szóra vállalta az elnöki tisztelet és benne az UTE igazi vezérére lett.

Az egyesület 40 esztendő jubileuma alkalmából az újpesti városháza nagytermében rendezett díszközgyűlésen tartotta az új elnök székfoglalóját. Vázolta nagy terveit és rámutatott arra az útra, amely az egyesületet a legelső sorába vezeti. Az elődök iránti tisztelet csengett ki szavaiból, amidőn azt indítványozta, hogy az UTE története nagy harcosainak érdemeit a díszközgyűlés megörökítse. Így választotta meg a jubiláris díszközgyűlés Mauthner Zoltánt díszelnöknek, Szücs Jánost örökös tiszteletbeli elnöknek, Kéméndy Ernő mellé Dinich Károlyt és Langfelder Ferencet örökös klubkapitányoknak és Szemere Ernő régi tiszteletbeli tagunk mellé Neubrand Mihályt, Salgó Jenőt és Szabó Dezsőt tiszteletbeli tagoknak.

Aschner Lipót elnökségének 10 esztendeje alatt az UTE európai értelemben vett nagy egyet, a magyar sportnak minden ágában élharcosa lett. A sporttörténelem ezt a kort az UTE aranykorának nevezi és ennek szinte előttünk álló kaleidoszkópját fogja önök elé tárni az ezután következő és — mint azt a bevezetésben már már említettük — nem az idő sorrendjében haladó leírás.

Az egyesület fájának 40 éves törzse, amely annyi viharral dacosan szembeszállt, 1925. őszén az eddiginél sokkal szélesebb, sokkal terebélyesebb lombokat terjesztett, amelynek árnyékában kerülnek össze az UTE-ért, a lila-fehér színekért lelkesedő ifjaknak és öregeknek mindig sokasodó csoportjai. De ezen terebélyesen szétágazó lombsátrának nem az a célja és feladata, hogy az egészséget adó napfényt és levegőt elvonja az alatta összegyűltektől, hanem éppen ellenkezőleg, jótékony és

szinte varázslatos ereje van, amely egy egészséges, a napot, levegőt és természetet szerető ifjúságot képez ki hazánkban és a sportokra szívesen áldozó újpesti polgárságnak.

Azok az intézmények, amelyeknek létesítéséről az előző lapokon emlékeztünk meg, a teremtésnek és alkotásnak ebben az utolsó időszakában kibővülnek, megszépülnek és a modern kor és kultúra haladásával egyöntetű fejlődéssel nemcsak lépést tartanak, de hazánkban mindig előtte járnak.

Az elnök és a köréje csoportosuló, az ő szuggesztív egyéniségétől áthatott vezetők az anyagiak tekintetében igen gyengén álló egyesületet egy csapásra az ország egyik legkonszolidáltabb, legmegalapozottabb egyesületévé emelik és az új munkaerők bekapcsolásával egy friss, pezsgő sportéletet varázsolnak Újpest társadalmába.

Az újpesti sport fájának hatalmas szétterjedő ágai vannak, amely ágak mindegyike az UTE egy-egy szakosztályának jelképe. Vannak erősebb, lombosabb ágak, amelyek közelebb vannak a törzshöz, már régebben kifejlődtek, izmosodtak és az idők múlásával nemcsak az egyesületnek, de az egész magyar sportnak legerősebb sportoló gárdáit fejlesztették ki. De voltak és vannak olyan ágak is, amelyek nem tudtak lombokat alkotni és kifejlődni és vagy továbbra is gyengébb formájukban maradtak meg, vagy néhány évi élet után elhulltak, kifáradtak.

Nézzük meg egymás után ennek a gazdag lombsátrának alkotóelemeit, az UTE egyes szakosztályait, amelyek magukban véve is úgyszólván külön egyesületek, mindegyiknek megvan a maga autonómiája, külön vezetői, pártoló és aktív tagjai és mindegyik szakosztály munkájának és eredményeinek képe egyenes következménye és gyümölcse annak a munkálkodásnak, amelyet a vezetők a klub és sport iránti lelkesedésből rövidebb vagy hosszabb ideig kifejtene. Azok a szakosztályok, ahol stabil vezetőség kitartó munkáját láthatjuk, mindig szebb eredményeket, maradandóbb alkotásokat tudnak felmutatni, mint azok a sportágak, melyeknek vezetői és velük együtt a sportolók gárdája úgyszólván évről-évre változik és cserélődik.

Helytörténeti hírek...

☛ Újpest új díszpolgárai!

A városnapok egyik kiemelkedő eseménye volt a díszpolgári elismerések átadása. Az Önkormányzat közgyűlése ebben az esztendőben Dr. SOMOS ANDRÁS ügyvédnek, Dr. SIPOS LAJOS egyetemi docensnek és Dr. GERBER ALAJOS ny. főorvosnak ítélte „Újpest díszpolgára” kitüntető címet. Az új díszpolgárok eddigi munkájáért köszönetet mondunk, további tevékenységükhöz pedig jó egészséget és sikereket kívánunk.

☛ Felavatták gróf KÁROLYI ISTVÁN szobrát az István téren. Mint arról korábban már hírt adtunk, az egészalakos kompozíció alkotója PAULIKOVICS IVÁN szobrászművész. A szépen rendbehozott környezet méltó az Újpestet alapító gróf szellemiségéhez. Gróf KÁROLYI ISTVÁN emlékét — az országban először — Újpesten őrzi köztéri szobor.

☛ BUDA ATTILA összeállításában a fóti Római Katolikus Plébánia gondozásában megjelent „KÁROLYI ISTVÁN fóti temploma” című dokumentum-gyűjtemény. A kiadvány tisztelgés a 200 éve született gróf emléke előtt. A könyvet alapítványunk biztosítja az újpesti helytörténeti kutatóknak.

☛ Alapítványunk 1998 tavaszán negyedik alkalommal rendezi meg az újpesti középiskolások helytörténeti vetélkedőjét. A jelentkezési felhívást az újpesti középiskolák igazgatói már kézhez

kapták. A csapatok felkészülését OPAUSZKI VIKTÓRIA tanárnő segíti. A vetélkedőben 15-18 év közötti diákok mérhetik össze tudásukat.

☛ Tervek szerint utcát neveznek el KÓSA PÁL RÓL, az Újpesti Forradalmi Bizottság kivégzett elnökéről. Reményeink szerint a névadásra az október 23-i megemlékezésen kerül sor.

☛ 100 éve született KELEMEN GYULA, a Nagy Imre kormány államminisztere. A november elején esedékes évfordulóról a Helytörténeti Alapítvány, a Városvédő Egyesület és a Szociáldemokrata Párt újpesti szervezete közösen emlékezik majd.

☛ Az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyre két újpesti fiatal — DOMAHIDI ÁKOS és NAMÉNYI ILDIKÓ — készül, újpesti témájú dolgozattal. Reméljük, hogy munkájuk színvonalas lesz és az ÉRTESÍTŐ-ben később közölhetjük.

FONTOS!

Ezúton is értesítjük kedves Olvasóinkat, hogy Alapítványunk és a Városvédő Egyesület telefonszáma megváltozott. Az új szám: 233-1976. A levelezési cím változatlan!

Az alapítvány támogatói:

ASCHNER LIPÓT ALAPÍTVÁNY, ÉPORG RT.,
HANZLIK PÁL, HOLLÓSI GYÖRGY,
IVÁNYINÉ KONRÁD GIZELLA, IVÁNYI JÁNOS,
DR. KAPOLYI LÁSZLÓ, KOZMA SÁNDORNÉ,
ÚJPEST ÖNKORMÁNYZATA, RICOPY KFT.,
TUNGSRAM-SCHRÉDER RT.,
ÚJPESTI KÖZÖSSÉGI TELEVÍZIÓ
ÚJPESTI VAGYONKEZELŐ RT.

Kiadja: az Újpesti Helytörténeti Alapítvány
Elnök: Dr. Sipos Lajos
Szerkesztő: Kadlecovits Géza
Szerkesztőség: 1047 Bródy Imre u. 1. Tel.: 233-1976
Tipográfia: Wagner Attila
Készítette: a Spácium Bt.
Felelős: Koós Gábor